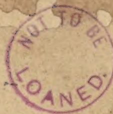

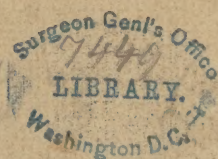
Albertus Magnus de virtutibus herbarum. De virtut. lapidum. De virtut. animalium et de mirabilibus mundi. Item parvum regimen sanitatis valde utile. 4. s. l. et a. C. sign., sine cust. et fol. num. Frz. Hain u. Panzer unbekannte Ausgabe.

Printer
probably Mathias van der Goes, Antwerp.
ca 1486. Campbell 2nd suppl. no 80a
Cop. II. 175 (different.)

Panzer und Hain unbekannt.

Albertus magnus
De virtutibus herbarum
De virtutibus lapidum
De virtutib' animaliũ et
De mirabilibus mũdi
Item paruũ regimẽ sani-
tatis valde vtile.

Jacobi Rochart
Neobrand 1629.

¶ Liber aggregationis seu liber secretoꝝ Alberti magni de virtutibꝫ herbarum · de virtutibꝫ lapidum · et de virtu tibus animalium quorūdam·

¶ Prologus

Sicut vult philosophus in pluribꝫ locis Omnis sciētia de genere bonorū est Verūtamē eius operatio aliquādo bona/aliqñ mala ꝑ ut sciētia mutatur ad bonum et ad malum finem ad quē opatur Ex quo cōcluditur duo quoꝝ vnum est primū est · ꝙ sciētia magicalis non est mala nā ꝗꝫ per eius cognitionem potest euitari malum ⁊ prosequi bonum Cōcluditur etiam secūdum/ꝙ ex quo effectus laudatur propter finem atqꝫ vituperatur / etiam finis scientie aliqñ malus /puta qñ non ordinatur ad bonum vel ad virtutem Ex hoc seqitur ꝙ sciētia vel operatio aliqñ bona ꝉ mala Quia igitur magicalis sciētia seu cognitio bona est vt presuppositum ē ⁊ mala aliquātulum existit in speculatione rationum /et in speculatione naturalium secūdum ꝙ ab antiquis autoribus examinaui et periepi/ymmo ⁊ ego met albertus vt in pluribus veritatem inueni et veritatē suppono quo ad aliqua ex chyrandis libro /et libro Alcorat Primo narrabo de quibusdā herbis · post de quibusdam lapidibus · et tercio de quibusdam animalibꝫ et de virtutibus eorūdem

¶ Liber primus de viribus quarūdam herbarum

Elitropia	Lilium
Urtica	Uisc⁹ quercin⁹
Uirga pastoris	Centaurea
Celidonia	Saluia
Prouinca	Uerbena
Nepta	Melisophilos
Lingua canis	Rosa
Jusquiamus	Serpentina

Prima herba apud caldeos vocatur Jreos Apud grecos Marbuchiol Apud latinos Elitropia Cuius interpretatio dicitur ab elyos quod est sol et tropos cõuersio quia cõuersa ē ad solem Huius aũt virtus mirabilis est quia si colligatur sole existente in leone in augusto et inuoluatur in laurifolio et simul addatur dens lupi et feratur ·nullus poterit cõtra ferẽtem habere vocem loquẽdi nisi vba pacifica Et si ei aliquid furetur et in nocte sub capite suo ponat videbit furem et omnes eius cõditiones Et iterum si predicta ponatur in aliquo tẽplo vbi sint mulieres quarũ connubium parte sui frangatur nunq̃ poterũt exire de templo nisi deponatur Et hoc vltimũ ꝓbatum est et verissimũ

¶ Secũda herba vocatur a caldeis Royb ·a grecis Olieribus ·a latinis vel gallicis Urtica nũcupatur hanc herbã tenẽs in manu cuȝ millefolio securus ē ab omni metu et ab omni fantasmate Et si id ponatur cum succo semperuiue ⁊ vngãtur manus et residuum ponatur in aqua et aquã intret vbi sunt pisces ad eius manus cõgregabũtur et etiam ad piscellum Et si extrahatur statim resiliunt ad loca propria vbi erant prius

¶ Tercia herba a caldeis loromborot dicitur A grecis almolot A latinis virga pastoris Herbã hanc accipe et cum

succo mandragore distempera et da cani vel alteri animali et impregnabitur in suo genere· et habebit fetum in suo genere De quo fetu si accipiatur dens maxillaris et intingatur in cibo vel potu omnes qui inde potabūt mox incipiēt bellum Et cum volueris delere da ei succum amātile id est valerie et fiet statim pax inter eos sicut prius

Quarta herba a caldeis Aquilaris dicitur ·quia nascitur tēpore quo aquile faciunt nidos suos A grecis dicitur Valis A latinis Celidonia Ista herba tēpore quo hyrūdines faciunt nidos nascitur /quo etiā aquile Hanc herbam si quis cū corde talpe habuerit deuincet ōnes hostes omnes causas /et ōnes lites remouebit · Et si predicta ponātur super caput infirmi /si debet mori statim cantabit alta voce /si non lachrimabit

Quinta herba a Caldeis Iterisi dicitur / a grecis vorax A latinis prouentalis vel prouinca Illa enim puluerisata cū vermibus terre circumuolutis · et cum semp mus amorem inducit inter virum et vxorem si vtatur illo in cibariis Et si cōpositio istoꝝ cum aliquātulo sulphuris ponatur in stagno vbi sunt pisces omnes morientur · Et si ad os bubali ponatur statim crepabit per medium Et hoc expertum est a modernis Si iterum dicta cōfectio ponatur in igne statim cōuertitur in liuidum colorem·

Sexta herba a caldeis vocatur Greyth /a grecis Ifetus /a latinis nepta Hanc herbam accipe et misce cum lapide inuento in nido vppupe auis /et frices ventrē alicuiꝰ animalis et impregnabitur et habebit fetum in suo genere nigerrimum Et si eis ponatur ad nares statim ad terraꝫ cadent velut mortui ·post modicum vero spacii curabūtur Et si predictum compositum in vase apum ponatur nūqꝫ

fugient sed ibi cōgregabuntur apes. Et si vero apes sub/
mergātur et quasi moriātur et in predicta cōfectione ponā
tur post modicum tēporis spacium. vt per spacium vnius
hore recuperabunt vitam illam et illud proportionatur q̄
litati deperdite / et signum ad hoc est ꝙ si musce submerse i
tepidis ponātur post modicum spacium vitam recupera/
bunt.

¶ Septima herba a Caldeis Algeil A grecis Dros A
latinis lingua canis nūcupatur Hanc herbam cū corde ra/
nicale et eius matrice pone vbi vis et post modicum spaciū
tēporis congregabūtur omnes canes ville Et si predictuȝ
sub police pedis habueris / omnes canes obmutescent nec
poterunt latrare Et si predictum in collo alicuius canis po
sueris ita ꝙ non possit ore attingere semper vertetur in cir/
cuitu ad modum volubilis rote donec cadet in terram ve/
lut mortuus Et hoc est vltimū expertum tēpore nostro.

¶ Octaua herba a caldeis Mansela A grecis vētosni A
latinis vel gallicis Jusquiamus dicitur Hanc herbam ac
cipe et misce cum realgalis et hermodatilis. et pone in ci/
bo canis rabidi et statim peribit Et si succum eius cum su/
pradictis posueris in cipho argenteo minutissime frange/
tur Et si supradictum cū sanguine leporis iuuenis cōmis/
cueris et in pelle leporis consues. omnes lepores congre/
gabūtur ibi donec remotum fuerit

¶ Nona herba a caldeis Ango A grecis amala A lati/
nis lilium vocatur Si hāc herbam sole existente in leonis
signo colligeris et cum lauri succo cōmiscueris / deinde sub
fimo tempore aliquo succum illum posueris fient vermes
De quibus si fiat puluis et ponatur circa collum alicuius
vel in vestimentis suis nunꝙ dormiet vel dormire poterit

quousq3 depositum fuerit. Et si predictum sub fimo posueris et de vermibus inde nascentibus aliquem vnxeris/ statim inducetur ad febrem Et si predictum ponatur in vase aliquo vbi sit lac vacce/et cooperiatur de pelle alicuius vacce vnius coloris: omnes vacce amittent lac suum Et hoc maxime expertum est tempore nostro a quibusdam sortilatoribus

¶ Decima herba a Caldeis dicit' Luperax A grecis Esiphena A latinis vero Mescus querci dicitur. et crescit hec herba in arboribus transforato arbore Hec autem herba cum quadam alia herba que dicitur Martegon id est sulphium quemadmodum scribitur in lingua theothonica: omnes seras aperit Et etiam si predictum compositum in ore alicuius ponatur et cogitetur de aliquo: si debet accidere cordi infigitur/si aut' non de corde resilit Sed si predictum ad arborem suspendatur cum ala hyrundinis ibi congregabuntur aues bene per quinq3 miliaria. et hoc vltimu' tempore meo est expertum.

¶ Vndecima herba a Caldeis Jsiphilon dicitur A grecis Orlegon A latinis Centaurea vocatur Hanc au't herbam dicu't magi habere mirabilem virtutem. Si enim adiungatur cum sanguine vppupe femelle/ et ponatur cum oleo in lucerna: omnes circu'dantes credent se esse magos ita q' vnus alteri credet q' suum caput sit in celo et pedes in terra Et si predictum ponatur in igne stellis lucentibus videbitur q' stelle currant adinuicem et debellent Et si iteru3 predictum cathaplasma ponatur ad nares alicuius pre timore quem habebit fugiet et vehementer Et hoc etia' expertum est

¶ Duodecima herba a Caldeis dicitur Colorio vel co/loricon A grecis damior A latinis Saluia cōmuniter est nomen Hec aūt herba putrefacta sub fimo in vase vitreo procreat vel generat quādam vermem vel auem haben/tem caudam in modum meruie · de cuius sanguine si tāgatur aliquis in pectore āmittet sensum p quindenam et pl9. Et si predictus serpens cōburatur et ponatur cinis in igne statim fiet histris tonitrui horribilis Et etiam si predictus puluis ponatur in lampade et accendatur / videbatur quod tota domus serpentibus repleatur Et hoc vltimū est exper/tum a modernis.

¶ Terciadecima herba a caldeis Olphanas dicitur · A grecis hyliorion A latinis vero Verbene Hec aūt her/ba vt referūt magi collecta sole existente in signo arietis · et cōiecto cum grano peonie vnius āni caducos a malo morbo curat Et si ponatur in terra pingui post octo septima/nas generabūtur vermes · qui si aliquē tetigerint stati morietur Et si predictum ponatur in colūbario : omnes colūbe congregabūtur ibi Et si puluis illorum in sole ponatur videbitur quod sol sit liuidus Si aūt ponatur in loco vbi homines habitant vel iactetur inter duos amātes / statim fit lis vel malicia inter eos

¶ Quartadecima herba a caldeis Celayos dicit · A grecis Carisin A latinis Melissophilos · de qua Macer facit mētionem · Hec autem herba collecta viridis et coniecta cum succo cypressi vnius anni posita in pulmento facit pul/mentum videri plenum vermibus Et deferentem facit esse benignum et gratiosum / et aduersarios deuincere Et si vero predicta herba ligetur collo bouis sequetur te quocūque ieris Et si predicto succo corrigam vnxeris · et de tercia pte

sudoris hominis ruffi et de sub azellis statim cingens cre/
pabit per medium.

Quintadecima herba A caldeis eglerisa A grecis ysa
phinus A latinis rosa dicitur Et est herba cuius flos ē no
tissimus. accipe granum eius et granum sinapis et pedem
mustele et hec suspende in arborem / et de cetero non fructi
ficabit. Et si predictum ponatur circa rethe cōgregabūtur
ibi pisces Et si magaris mortuum fuerit ꝛ in cōmixtione p̄
dicta ponatur per dimidium diem licet tñ non aquetur re/
cuperabit vitam Et si puluis predictus ponatur in lampa
de postea accendatur / omnes videbūtur nigri ad modum
sathane Et si puluis predictus admisceatur cum oleo oli/
ue et cum sulphure viuo et de hoc vngatur domus sole lu
cente ip̄a tota videbitur inflāmata.

Sextadecima herba / a caldeis cartulin. a grecis quinq̄
folium A latinis serpentina vocatur Hec herba apud nos
satis ē nota Hec aūt herba cum folio trifolii inhumata ge
nerat serpentes rubeos et virides / de quib⁹ si fiat puluis
et ponatur in lampade ardente videbitur tibi copia serpen
tum. et si sub capite alicuius ponatur de cetero nō somnia
bitur sibi.

Modus aūt operādi omnium predictoꝝ est vt effect⁹
bonus fiat in planeta bono / et malus in malo id est
in horis et diebus eorum Virtutes herbarum vii. se/
cūdum Alexandrum imperatorem. et has quidem virtu/
tes habuerunt ip̄e ab influentia planetarum Contingit āt
vnamquamq̄ percipere virtutem suam a superioribus na
turalibus

Prima herba. saturni que affodillus dicitur Succus
eius valet ad dolorem renum et tibiarum et datur patien

tibus dolorem: radix eius cocta parum Et demoniaci vel mſtia ipsam deferunt in linteo mūdo et liberātur nec demonem in domo patitur esse Et si ibidem fuerint producentes dentes pueri et eam ferent sine dolore eos producāt Et est bonum vt homo deferat secum de nocte radicem / quia nō timebit neq; ledetur ab aliis

¶ Herba secūda solis dicitur Poligonia vel Corrigiola Hec enim herba nomen suscepit a sole. nam est multū generās / sic enim et hec herba ē multos faciens nodos Hāc quidem herbam alii appellauerūt Alcone / que est dom⁹ solis Hec āt herba sanat passiones cordis et stomachi qui attingit hanc herbam / habet ꝟtutem a ligno suo et plura Si quis aūt succum biberit facit eum multū coire Et si qs deferat radicem eius curat passiones oculoꝝ Et si anq̄ aliquam habuerit passionem portauerit secum nō superueniet ei passio oculoꝝ Juuat enim freneticos si eam secum deferūt in locis id est in pectore Juuat etiam peripulmonicos et facit eis bonum anhelitum Et facit etiam ad fluxum sanguinis mulierum

¶ Herba tercia lune Chynostates dicitur. Succus eius purgat exacerbationes stomachi thoracis et costareū quia ostendit se esse herbam lune Flos aūt huius herbe purgat splenes magnos et curat ipos quia ista crescit et decrescit sicut luna Valet ad obtalmia et facit acutum visum Et valet contra sanguinem oculorum Si radicem eius tritā ponis super oculum mirabiliter visum clarificat / quia lumen oculorum propinquatum misticum substantie lune. Etiā cōfert malum stomachum habentibus qui non possunt cibum digerere bibendo succum eius. Amplius valet habētibus scrophulas

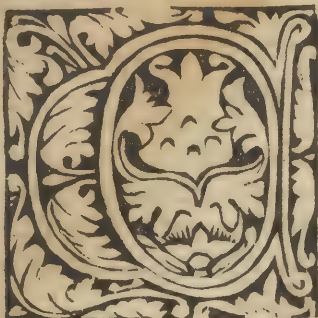
¶ Herba quarta Martis Arnaglossa dicitur. Radix h9 herbe valet dolori capitis mirifice qm̄ opinatur esse dom9 martis aries qui est caput totius mūdi Valet etiam cōtra malas cōsuetudines testiculoꝝ et vlcera putrida et sordida quia domus est scorpio quia pars eius retinet sperma id ē semen quod venit cōtra testiculos Valet etiam succus ei9 de fintericis et emoptoicis et ad vicia emordidarum ꝛ sto/maticis dum quis eū biberit

¶ Herba quinta mercurii dicitur Pētafilon /a quibusdā pendatal9 /ab aliis sepe dedina /a quibusdam calipentalo Radix huius herbe sanat plagas et duriciem trita et em/plastra amplius scrophulas diluit velociter / si succus eius bibatur cum aqua Sanat etiam farringos ꝛ passiones pec toris seu dolores si succ9 eius bibatur Soluit etiam denti um dolores et si succus ei9 in ore teneatur omnes oris cu/rat passiones Et si quis secum deferat opus dat et auxiliū amplius si quis vult a rege vł a principe petere aliquid co piam dat eloquētie/si secum eam habeat et obtinebit quid voluerit Valet etiam in lithiasi et disuria succus eius bi/bitus.

¶ Herba sexta Iouis /dicit' Acharonia / a quibusdam aūt aliis iusquiamus Radix eius positus super bubones eos dispergit et obseruat locum a phlegmone. si quis aūt eam portauerit anq̄ passio ei supueniat nunq̄ bubonē ha bebit Cōfert etiam radix ei9 podagre dū ponitur trita sup locū patientis Et hec quidem operat' virtute signorum ha bentiū pedes vel habentiū aspectū super pedes / ꝛ succ9 ei9 si bibatur cū mellicrato cōfert doloribꝫ epatis et omnibus ei9 passionibꝫ quoniā iupiter tenet epar/similiter cōfert mł tū volentibꝫ coire et est vtilis vt eam deferant secū volētes

diligi a mulieribꝫ / facit enim deferētes letos ac delectabiles
¶ Septima herba veneris dicitur pistereon / a quibusdā
hyerobora id ē herba colūbaria et verbena Radix huius
herbe posita super collum sanat scrophulas ⁊ parocidas ⁊
bubones colli ⁊ staphilion id ē vrine distillationē et ismon
si ponatur emplastrum et ē compatū passionibus istius lo
ci. Sanat etiam fungas id ē fissuras et cōdilomata id ē du
ricies que nascūtur in ano et emoroydas. Si succus ei⁹ cū
melle in aqua cocta bibatur subtiliat ea que sunt in pulmo
ne et facit bonum anhelitum nam detinet pulmonem Va
let etiam multū in frōdisia id est coitu quia succus e⁹ auget
multum sperma cū quis vult coire addit ad desiderīū eius
et maior virtus ipsius herbe ē quia si quis eam portaue/
rit est multum potens in coitu verūtamen non teneat ali/
quid aliud super se nisi istam herbam tātum Si quis po/
nat eam in domo vel vinea vel in terris habūdanter habe
bit redditus. amplius radix ipsius valet omnibus illis qui
volūt plantare vineas vel arbores. Et infantes portātes
ipsam erūt bene disciplinati et amātes doctrinam et erūt le
ti et gaudiosi Cōfert etiam posita in purgationibus / et re
pellit demones omnes.
¶ Predictas tñ herbas a xxiii. die lune vsꝫ ad trigesimū
incipiendo collectionem ipsam leuare a mercurio ꝑ totā ho
ram dierum et euellēdo fac mētionem passionis et rei. S.
nōia passionem vel rem ꝓpter quā ipsam accipe herbā / lo
ca tñ ipsam super frumentum vel ordeum et ea vtere ad o/
pus tuum postea

¶ Explicit Albertus magnus de virtutibus herbarum

Um iam dictum sit de virtutibus herbarū quarūdam ⁊ de mō agendi Nunc in pn̄ti capitulo dicendum est de lapidib⁹ ⁊ cōsequēter de quibusdā eoꝝ effectibus. et qualiter possint accipi mirabilium opera.

Magnes	Celyotes	Quiriti
Obtalmius	Corallus	Radianus
Onix Cristall⁹	Lypcol	Vrtices
Feripendamus	Crisolitus	Lazuri
Siloyces	Elitropia	Smaragdus
Topacion	Epistrites	Iris
Medo	Calcedonios	Galasia
Mephites	Celedonius	Galiates
Abaston	Gagatus	Draconites
Adamas	Gena	Echites
Agates	Istinos	Epistretes
Allectorius	Tabrices	Iacinctus
Esmendus	Crisoletus	Orites
Amaticus	Geratiden	Saphirus
Girillus	Nicomai	Saunus

Si vis scire vtrum mulier tua sit casta. accipe lapidē q magnes vocatur / est aūt ferruginei coloris ⁊ inuenit̄ i mari indico / ⁊ aliqn̄ in ptibus theothonie in illa ꝓuincia que francia orientalis vocat̄ Suppone ergo lapidē hūc capiti mulieris / si casta ē ipa maritum amplexabitur Si āt nō

statim cadit a lecto Ad hoc aūt si lapis iste ponatur sup car bones in quatuor angulis domus / dico tritus et super car bones sparsus : dormientes fugient edes et relinquēt totū et tunc possunt fures recipere totum quod volūt.

¶ Si vis fieri inuisibilis : accipe lapidē qui dicitur obtal mius et inuolue in folio lauri. Et dicitur lapis obtalmic⁹ cuius color non nominatur nam multoꝝ colorum. Et est hic talis virtutis ꝙ visus circūstantium excecat vel abortat. et ideo vocatur pronius latronum Cōstantius aūt pugno clauso reddebatur per eum inuisibilis

¶ Si vis incitare tristicias timores ꝛ fantasias terribiles atqꝫ lites. accipe lapidē qui vocatur Onix qui est nigri co/loris et inuenitur melius genus eius repletum albis ve/nis et venit de india in arabiam Et si collo vel digito sus/pendatur excitat statim tisticias in homine et errores et eti am in somno excitat fantasias terribiles et etiam lites. Et hoc apud modernos est expertum.

¶ Si vis cōburere manus alicuius sine igne. adhuc ꝛ fu gare arteticam. accipe lapidem qui vocatur Geripendam⁹ qui est flaui coloris qui si suspendatur collo alicuius curat arteticam Et iterū si lapis iste fortius stringatur statim ad urit manum / et ideo leuiter et suauiter vult palpari.

¶ Si vis accendere animū alicuius ad gaudia et eius in/genium acuere. accipe lapidem qui Silonites vocatur et nascitur in gremio testudinis indico et esse variū dicitur al/bo rubeo purpureo qꝫ colore. Alii dicūt hūc esse viridem et in persie partibꝫ inueniri / et dicunt etiam hūc crescentem luna crescente et ecōuerso Et addūt philosophi antiqui ꝙ si gustetur cōfert presciāꝫ quorūdam futuroꝝ si sub lingua ponatur pͨcipue prima luna vna hora tm̄ habet virtutem/

iō āt luna exñte dēcima habet hanc ꝟtutē in pma hōra ł decima Modus aūt ordinis ꝙ cum sit sub lingua si cogite tur de aliq̄ negocio vtrum debeat fieri an non Si fieri de/ bet cordi tenaciter infigitur ita ꝙ auelli nō pt· Si aūt non cor ab ipō resilit Fecerūt etiā phi ꝙ curat ptisicos debiles
¶ Si vis vt aqua buliens statim exeat manu imissa· acci pe lapidem qui Topacion vocatur a Topalis insula ł qa auri similitudinem ꝑtendit Et sunt due species / vna ē om nino similis auro et hec preciosior est Alia species est cro/ cea magis tensibilis coloris q̄ꝑ sit aurum / et hec est vilior· Expertum aūt est in nostro tempore ꝙ si in aqua buliente mittatur defluere facit ꝙ statim manu imissa extrahit· Et hoc fecit vnus de fratribus nostris parisius Valet etiā cō tra emothoicam et flimaticam vel lunaticam passionem·
¶ Si vis excoriare cutim manuū tuaꝝ vel alterius ·acci/ pe lapidem qui vocatur Medo a medoꝝ regione / et sunt due species niger et viridis Dicitur ab antiquis philoso/ phis et modernis ꝙ si lapis qui niger est frangatur et in a/ qua calida resolutum fuerit / et aliquis manus suas laue/ rit statim excoriabūtur Et si quis ex eo biberit peribit vo/ mendo statim omni cura remota et auxilio Dicunt philo/ sophi ꝙ valet ꝯ podogrā et oculoꝝ cecitatē ⁊ ꝙ oc'los le/ sos ⁊ debiles fouet
¶ Si vis vt aliqs ñ sentiat dolorē nec cruciet ·accipe lapidē q dicit Mephites a ciuitate q̄ di/ citur mephis Et est hic lapis talis ꝟtutis vt dicit aaron et hermes ·ꝙ si teratur et aqua misceatur et det potare illi q deberet vri vel aliquos cruciatus pati ; tātā inducit ille po tus insensibilitatem ꝙ nō sentiat patiēs penā neqꝫ cruciatū
¶ Si vis ignem ꝑpetuum et inextingnibilē facere ·accipe lapidē qui dicit Abaston ⁊ est ferri coloris et q̄ꝑplurimū in

arabia reperitur Si eñ lapis ille accendatur nunq̄ poterit extingui eo q̄ habet naturam lanuginis q̄ pluma salamādris vocatur cū modico humidi vnctuosi pinguia inseparabilis est ab ip̄o : et id fouet ignem accensum in eo

¶ Si vis deuincere hostes accipe lapidem qui nūcupatur adamas / et est coloris fulgentis / durissimus· itaq̄ non p̄t frangi nisi sanguine hirci / et nascitur in arabia vel cipro Et si sinistro lateri alligetur valet cōtra hostes et insaniam et i domitas bestias et venenosas et feros homines et ꝯtra iurgias et rixas / et cōtra venena et incursus fantasmatum / et quidam vocant eum dyamātem

¶ Si vis cūcta pericula euitare et vincere cūcta terrena et habere vires cordis Accipe lapidem qui Agates dicitur et est niger habens venas albas Est alius eiusdē speciei similis colori albo / et nascitur tercium genꝰ incerta insula habens venas nigras : et id facit vincere p̄icula et ꝯfert vires cordis et facit hoiēm potētē placētē iocūdū et iuuat ꝯ adu̇sa

¶ Si vis impetrare aliquid ab aliquo accipe lapidem q Allectorius dicitur · et est lapis gallinacii vel galli et ē albꝰ nitens vt cristallus · et extrahitur de ventriculo galli ł gallinacii postq̄ fuerit castratus vltra annū quartū Et vt quidam dicūt post annū extrahit̕ et melior est qui extrahit̕ de gallo decrepito Et ad quātitatem fabe / excitat venerem g̃tum reddit et cōstantem · et sub lingua acceptum sitim extiguit Et hoc vltimū t̄pe nostro expertū ē et subtiliter p̄cepi

¶ Si vis deuincere bestias et omnia somnia interp̄tare et de futuris prophetisare Accipe lapidē qui Esmēdus dicit̕ vel Asmadus · varii coloris est ōne venenum extinguit et facit vincere aduersarios et p̄phetizationē dat et interp̄tationem ōnium somnioꝝ et enigmata intelligere facit

¶ Si vis habere bonum intellectum in sensibus · et non posse fieri ebrius · accipe lapidem qui Amatistus dicitur et est purpurei coloris / et melior nascitur in india et valet cõtra ebrietatem et bonum / in sabilibus dat intellectũ

¶ Si vis devincere hostes et fugere lites · accipe lapidem qui vocatur Berillus / et est pallidi coloris lucis trãsparẽtis ut limphe · fer tecum ut vinces omnes lites et hostes fugabis / reddetqꝫ inimicum mitem / in moribus efficacem / reddit potestatem sicut dicit Aaron / etiam dat bonum intellectum in sabilibus ·

¶ Si vis divinare de futuris / accipe lapidem qui vocat͛ Celonites et est purpurei variiqꝫ coloris / et invenitur in corde vel in corde testudinis Si quis aũt hũc lapidem sub lingua gestaverit divinabit et predicet futura Verũtamen non habet virtutem nisi luna prima cũ fuerit accensa et cresĉens monoptes in ultimo descendente / sic vult aaron de virtutibus lapidum et herbarum

¶ Si vis pacificare tẽpestates et flumina pertrãsire Accipe lapidem qui vocatur corallus et est rubeus / aliusqꝫ albus Et est expertum ꝙ statim restringit sanguinem et portatus pellit stulticiam et perhibet sapientiam Et hoc a quibusdam tẽpore nostro expertum est Et valet cõtra tempestates et pericula fluvioꝝ

¶ Si vis accendere ignem · accipe cristallum et pone iuxta circulum solis id est contra solem et appone iuxta aliquid cõbustibile et statim lucente sole calido allicet ignem et si cũ melle potatus lac dabit

¶ Si vis acquirere sapientiam et fugere stulticiam · accipe lapidem qui vocatur crisolitus et est lucide viriditatis positus in auro pellit stulticiam et sapientiam cõfert

¶ Si vis vt sol appareat sanguineus accipe lapidem qui Elitropia dicitur / et est viridis similis quasi smaragdo ⁊ ē respersus sanguineis guttis. Hanc elitropiam appellant nigromātici ꝓprio nomine gēma babilonicum / ꝙ si vngatur succo herbe eiusdem nominis / et in vas plenum aqua mittatur facit videri solem sanguineum. sicut videtur eclipsis Cuius causa est / ꝙ totam aquā ebulire facit in nebulā que inspissando aerem impedit solem videri nisi quasi rubeum in spisso colore / post modicum recedit illa nebula rorando q̄si per guttas pluuie Oportet aūt ad hoc vt fiat ꝙ sit quoddā carmen sacrū cum quibusdam caracteribus ⁊ sicut accepti principes si diuinando quedā predicant propter quod temploꝝ pontifices isto lapide maxime vtebātur in festis ydoloꝝ Etiam gestatum hoc reddit hominem bone fame et incolumē et longe vite Dicitur aūt a philosophis antiquis ꝙ vnctus herba sui nominis vt prediximus pollet virtute et inuenitur pluries in ethiopia cypro ⁊ india.

¶ Si vis refrigerare aquā bulientem que stat super ignē accipe lapidem qui Epistretes dicitur qui in aqua oppositus oculo solis radios igneos emittit Et dicitur ab antiqs philosophis et a modernis ꝙ si ponatur in aqua buliente statim cessabit ebulitio et post modicum refrigescet et est lapis rutilans et rubicūdus

¶ Si vis effugere illusiones ōnesqꝫ fantasias et omnes causas vincere / accipe lapidem qui Calcedonios dicitur et est pallidus fuscus et aliquātulum obscurus Si hec perforatur et cum virtute lapidis qui Sinerio dicitur collo suspendatur valet cōtra omnes fantasticas illusiones / et facit vincere omnes causas cōtra aduersarios virtutesqꝫ corporis cōseruat Et hoc vltimū expertum ē moderno tēpore

¶ Si vis esse gratus et placens hominibus· accipe lapi/
dem qui Celidonius dicitur /et ex eo est niger et ruffus et
de vētre hyrūdinis extrahitur Ruffus inuolutus pāno li/
neo vel coreo vitulino /sub sinistra ascella portatus valet
cōtra insaniem et antiquos morbos ꝛ languores contra li
targiricam passionem et contra epidimiam Euax refert ꝙ
iste lapis hominē facit facūdum et gratum et placentem eū
reddit Niger aūt valet cōtra ferrum et iras et ad finem in/
cepti pducit negocii · Et si inuoluitur in foliis Celidonie
dicit obfuscare visum et debent extrahi mense augusti ꝛ vt
frequēter duo in vna yrūdine inueniūtur lapides

¶ Si vis esse victoriosus cōtra aduersarios Accipe lapi/
dem qui dicitur Gargates et est diuersi coloris /et dicunt
antiqui philosophi fore expertum in Alcide principe qui
ꝙdiu eum portauit semper habuit victoriam Et est lapis
diuersi coloris sicut pellis capriole·

¶ Si vis prescire futurum aliquod accipe lapidem q vo
catur gena qui est sicut deus a bestia et pone sub lingua tu
a et sicut aaron et antiqui philosophi dicunt ꝙdiu si tenue
ris semper diuinādo predices futura nec aliquo modo er/
rabis diuinādo·

¶ Si vis vt fiat vestis incōbustibilis Accipe lapidem qui
Histinos appellatur ·qui vt dicit Isidorus similis ē cro/
co· et in partibus hispanie inuenitur Et iste lapis filabilis
est propter ventositatem in ipo rarefactam iuxta gades her
culis ·et si de eo fiet vestis nullo modo potest vri sed de ig
ne nitet Et huius speciei dicunt quidam Carbunculum al
bum·

¶ Si vis gratiā habere et honorē accipe lapidē qui Ta
brices vocatur et ē similis cristallo ·et de h referūt antiqui

philosophi vt euax et aaron quod eloquētiam et grām prestat et honorem Et cum hoc dicitur quod curat ōnem idropisim

¶ Si vis fugare fantasmata et stulticiam · accipe lapidem qui vocatur Crisolitus et est idem virtute cum artenico vt dicit aaron et euax in libro de naturis herbarum et lapidū In auro positus et gestatus fugat stulticiam et fantasmata cōpellit Sapientiam etiam cōferre perhibetur et valet cōtra timorem

¶ Si vis iudicare cogitationes et opiniones aliorum · accipe lapidem qui vocatur Geratides et ē nigri coloris et teneatur in ore Facit etiam gestantē hilarem et gratiosum apud ōnes

¶ Si vis habere victoriam et amiciciā · accipe lapidem qui vocatur Alchomai /et est idem quod alabastrum/ et est de genere marmorum et est albus nitens · Et de hoc fiunt vngenta ad sepulchra mortuorum

¶ Si vis vt homo dormiendo tibi dicat que fecit · accipe lapidem qui vocatur Quiris / et inuenitur lapis iste in nido vppupe /et est lapis iste lapis proditorum

¶ Si volueris aliquid ab aliquo impetrare · accipe tecum lapidē qui vocatur Radianus / et est lapis niger trāslucens qui cū capita gallorum dātur comedere formicis inuenitur post tēpora multa in capite galli et est idem quod lapis tonatides

¶ Si vis facere quod canes nec venatores possint nocere alicui animali quod venatur · Pone coram ipso lapidem qui vocatur Liperius et statim id ad lapidem curret · Hic enim lapis inuenitur in libia et omnes bestie currūt ad istum lapidem tanquam ad suum defensorem prohibet enim ne canes vel venatores noceant eis

¶ Si vis cōburere manus alicuius sine igne · accipe lapidem qui vocatur Anceos quem prius diximus principem

apii quod est ignis / et est vt ignis / hūc lapidem si quis stri
git fortiter statim adurit manū velut cōburatur igne mate
riali quod est mirabile
¶ Si vis curare melācoliam ꝟ quartanā in aliquo · accipe
lapidem qui dicitur lapis lazuri / similatur enim colori ce/
lesti / sunt intus corpuscula aurea Et est certum et expertū
ꝙ curat melācoliam et quartanam·
¶ Si vis acuere alicuiꝰ ingenium vel opes augere suas ⁊
etiam futura predicere Accipe lapidem qui smaragdus di/
citur / et est mūdissimus trāslucens et planus / vel flauus ē
melior / et aufertur de nidis griffonū : et confortat et cōser
uat Et gestatus facit hominē intelligere et memoriam bo
nam confert / auget opes deferentis Et si quis ponat sub
lingua sua statim prophetabit
¶ Si vis facere irim apparere : accipe lapidem qui vocat̃
iris / et est albus ad modum cristalli quadratus seu cornua
habens Si iste lapis ponatur in radio solis statim reflectē
do facit apparere irim in pariete vel in muro
¶ Si vis lapidem vnū qui nūꝗ calefiat / accipe lapidem
qui dicitur Galasia / et est habens grādinis figuram ⁊ co/
lorem et duriciem habet adamātis Si lapis iste in igne po
natur fortissimo nunꝗ calefiet · et est causa quia habet po/
ros ita cōstrictos ꝙ calor ingredi non potest corpꝰ lapidis·
Dicit enim aaron et euax ꝙ lapis iste gestatus mitigat irā
luxuriam et ceteras alias calidas passiones
¶ Si vis scire vtrum vxor iaceat cum aliquo alio a mari
to / accipe Galiates lapidem sic appellatū qui ē idē cū cata
bre · et inuenitur in libia et britania / estq3 duplicis coloris
sc3 nigri et crocei et inuenitur glaucus tendens ad pallidita
tem · curat ydropisim et fluentes dentes cōfirmat · Et dicit

Aui· qꝫ si lapis iste teratur et lauetur siue lauatura detur a
licui mulieri si virgo non sit statim vrinabit· si virgo nõ·

¶ Si vis hostes ac inimicos deuincere ·accipe lapidẽ qui
dicitur Draconites a capite draconis·et si de viuo lapis ex
trahatur valet cõtra omnia venena ·et ferens eum in sini/
stro brachio omnes hostes deuincet·

¶ Si vis amorem generare inter aliquos duos·accipe la
pidem qui Echites dicitur ·a quibusdam dicit᷑ Aquileus
quia aquile in nidis suis hos collocant purpurei coloris ẽ
Et inuenitur iuxta littora occeani et aliqñ iu persia · Et in
se semper cõtinet alium lapidem qui in ip̃o sonat qñ moue
tur Fert᷑ ab antiquis philosophis qꝫ hic lapis sinistro bra
chio suspensus conciliat amorem inter virũ ⁊ vxorẽ· cõfert
pregnãtibus /aborsum impedit/periculũ ꝑterritionis mi/
tigat et caducis dicitur valere Et sicut dicũt caldei si in cibo
sit venenum et lapis predictus ponatur in eo ꝓhibet ne ci
bus ille possit deglutiri · et si subtrahatur statim deglutit᷑·
hoc vltimum a quodam fratrum nostrorum sensibiliter ex
aminari vidi

¶ Si vis reddere hominẽ tutũ ·accipe lapidem qui Ter
pistrites nũcupatur :in mari generatur rutilans ẽ et rubicũ
dus Et dicit᷑ in libro Alchorat ꝓ si añ cor gestatur hoiẽm
reddit tutũ et õnes cõpescit seditiones· Dicitur etiam ↄpes
cere locustas volucres nebulas grandines ac tẽpestatem a
fructibus terre · Et est expertum a philosophis modernis
et a quibusdam fratrum nrõꝝ qꝫ oppositus radio solis ra/
dios igneos emittit Item si lapis iste in aquam bulientem
ponatur statim cessabit buliri et post modicum refrigescet·

¶ Si vis vt peregrini pergãt tuti · accipe lapidem qui Ia/
cinctus vocatur ·multoꝝ est coloꝝ / viridis aũt est melior

et habet venas rubeas et vult in argento collocari et in le
cturis quibusdam dicitur q̄p eius sunt duo genera ·aquati/
cus et saphirinus Aquaticus flauus est albescens Saphi
rinus aūt flauus plucens valde nihil habens aquositatis
et hic est melior Et de hoc scribitur in lecturis philosopho
rum q̄p digito vel collo gestatus reddit peregrinos tutos ꝛ
gratos hospitibus Et somnū ꝓuocat ꝓpter suam frigidi
tatem /et hoc proprie habet saphirinus·

¶ Si vis seruari a diuersis casibus et pestiferis morbꝫ·
Accipe lapidem qui Orithes vocatur cuiꝰ tres sunt spēs·
vna nigra /alia viridis /tercia cuius altera pars est aspera·
altera plana et color eius quasi forilamina est ·sed viridis
habet maculas albas Hic lapis gestatus preseruat a diū/
sis casibus et periculis mortis

¶ Si vis cōciliari pacem Accipe lapidem qui vocatur sa/
phirus qui venit ab oriente in indiam et flauus est melior
qui non est tam lucidus :pacem creat et cōcordiam · puruꝫ
et deuotum ad deum aiām efficit /animū cōfirmat in bōis
et hominem refrigescere facit in interiori ardore·

¶ Si vis curare vtiginem · accipe lapidem qui sanꝰ vo/
catur a sanua insula mentē deferentis consolidat alligatus
manū pturientis impedit partum et ipm̄ cōtinet in ventre
idcirco prohibetur in re tali ne lapis iste mulierem tāgat·

¶ In libro mineralium in aaron et euax multa similia ꝛ
alia inuenies·

¶ Modus aūt agendi in his in hoc cōsistit vt pro effectu
bono deferens sit mūdus ab ōni corporis pollutione

¶ Videtur dicere Isidorus Limacam habere in capite
lapidem nobilissime vtutis et est albi coloris quem q tri/
tum dederit bibere stranguriosis pfecte soluit vrinā ꝛ bre/

niter sanat Item soluit quartanam Item tollat albuginē oculorum. Item si mulier pregnans eum portauerit sup se non āmittet fetum. Item valet ptisicis caro ip̄arum cocta et comesta Item puluis ipsarum vstarum cum corticibus cōfert ficubus ⁊ cum aliquibus grauis piperis scꝫ ficubus et condilomatibus que nascūtur in ano Similiter ip̄e crude cum corticibus pistate: rūpunt apostemata matura.

¶ Liber tercius Alberti magni et ē de virtutibus anima
lium quorūdam

Um superius dictum sit de q
busdam effectibus causatis v
tute lapidum quorūdam: et de
eorum mirabili efficatia siue o
peratione Nūc dicendum ē in
isto p̄senti capitulo de quibus
dam effectibus causatis a qui
busdam animalibus

Aquila	Experiolus	Pellicanus
Tasso	Leo	Coruus
Bubo	Foca	Miluus
Hircus	Anguilla	Turtur
Camelus	Mustela	Talpa
Lepus	Uppupa	Merula

¶ Aquila auis satis nota est a caldeis Ætuorax dicitur a
grecis Rimbicus Refert aaron et euax q̄ mirabilem hab3
naturam siue v̄tutem, quia si eius cerebrum pulueriseíur
et cū succo cicute misceatur: ex hoc comedentes statim se ca
pient p capillos nec se dimittent donec acceptu3 portauerit
Huius aūt effect⁹ ratio ē: quia cerebrum illud calidissimū
est ita q̄ generat v̄tutem fantasticā obturādo meat⁹ p fimū
¶ Tasso est animal satis notū A caldeis eñ vocatur ara
pa A grecis vero Orgalo dicitur. De hoc eñ dicit aaron
q̄ si pedes eius ab aliquo ferātur nunq̄ vexabitur sed sem
per pgredi appetet Item gestans pedes e⁹ sp vincet et ab
inimicis suis timebit Et dicit q̄ dexter eius oculus in corio
lupi inuolutus reddit hominē placentem gratiosum et be

nignum Et si ex predictis rebus fiat cibus vel puluis in ci
bo alicui datus multum diligetur ab eo Hoc aũt vltimuꝫ
tẽpore nostro expertum est Et si predicta cõfectio ponatur
in fimo fient vermes venenosi de quibus si aliquis come/
derit statim dormiet et non poterit excitare donec suffumi/
getur aristologia et mastice.

¶ Bubo est auis satis nota. que a caldeis magi dicit̃ et a
grecis Hysopus Huius auis mirabiles sunt ỽtutes Si
enim cor eius cum dextro pede eius super dormientem po
natur statim tibi dicet quicquid fecerit ⁊ quicquid ab eo in
terrogaueris Et hoc a fratribus nostris expertum est mo
derno tẽpore Et si hoc iterum sibi ponat quis sub ascella
nullus canis ei latrabit sed obtumescet Et si cõiunctio pre
dictoꝝ cum ala sua suspendatur ad arborem / aues cõgre/
gabũtur ad arborem.

¶ Hircus est bestia satis nota A caldeis erbichi A grecis
vero massai appellatur Si sanguis eius accipiatur tepid9
cum aceto et assentionis succo et simul cum vitro buliatur
reddit vitrum molle ad modum paste poteritq꞉ cõtra mu
rum proici vel parietem non frangetur Et si predictũ cõ/
positum in vase ponatur et de hoc vngatur facies :res mi
rabiles et horribiles apparebunt et videbitur ei ꝙ debeat
mori Et si predictum in igne ponatur et si ibi sit aliquis ca
ducus apposito laude magnete statim cadet ad terrã sicut
mortuus / si ei datur aqua anguillarum ad potandum sta
tim curabitur.

¶ Camelus est animal satis notum A caldeis enim Chy
boi A grecis iphim vocatur Si eius sanguis supra caput
ponatur in pelle stellionis stellis lucentibus videbitur ꝙ il
le sit gigas et ꝙ eius caput sit in celo Et de hoc habetur in

libro Alchorat ab Hermete Et similiter si ex hoc aliquis comederit statim exhibit de sensu. et si lucerna eius cū san guine vncta accendatur: videbitur q omnes homines cir cūstantes habeant caput cameli dum tñ non sit lumen ex/ trinsecum alterius candele

¶ Lepus est animal satis notum A caldeis veterellum. a grecis vero onolosam nūcupatur. Huius virtꝰ mirabilis refertur Dicit enim euax et aaron q pedes eius iuncti cum lapide alias capite merule mouent hominem ad audaciā ita q non timet mortem. Et si sinistro brachio alligetur p/ get quo voluerit et tutus redibit absq periculo Et si cani detur ad comedendum cum corde mustele. de cetero nō vo ciferabit /etiam si interficietur

¶ Experiolus est animal satis notum Sanguis eiꝰ si cō/ buratur et consolidetur et detur in cibo alicui equo non co medet per triduum Et si predictum ponatur cum aliquan tulo trebentim erit lucidum et secūdo fiet quasi nubes. Et sanguis si proiciatur in aquam aliquātuluʒ fiet tonitruum horribile.

¶ Leo est animal satis notum A caldeis alamus vocatur A grecis geruch Si ex eius pelle fiant corrigie precinctus ex illis non timebit hostes Et si de eius carnibus quis co/ mederit et de eius aqua biberit per tres dies curabitur a fe bre quartana Et si eius oculus sub ascella ponatur vel por tetur omnes bestie inclinato capite versus ꝑma terga fuge dabunt

¶ Foca ē enim piscis satis notus A caldeis daulabur nū cupatur A grecis enim labor dicitur siue appellatur. Hic piscis est diuerse nature. Si enim lingua eius accipiatur et etiā cū aliquantulo de corde eius in aqua ponatur ꝓ certo

congregabūtur ibi pisces Et si sub ascella portaueris nul/
lus in iudicio contra te victoriam habere poterit sed iudi/
cem benignum et suauem habebis.

¶ Anguilla est piscis satis notus. Huius autem prout
vult euax et aaron mirabiles sunt virtutes Si enī moriatur
defectu aque / corpore integro remanente / et accipiatur ace/
tum forte et misceatur sanguine vulturis et ponatur sub fi
mo in aliquo loco omnes quotquot fuerint recuperabunt
vitam sicut prius habuerint Et vermis eius anguille ex/
trahatur et in predicta cōfectione ponatur per mēsem vnū
vermis mutabitur in anguillam nigerrimā de q̄ si quis co
mederit morietur

¶ Mustela ē animal satis notum Si cor huius animalis
comedatur adhuc eo palpitāte / facit scire futura et si de cor
de cum oculis et lingua canis aliquis comedat statim amit
tet vocem

¶ Huppupa est auis satis nota a caldeis Bori dicta. et a
grecis Ison Oculi eius gestati faciunt hominē gratiosuȝ
Et si oculi eius ferātur coram pectore ōnes ei9 inimici pa/
cificabūtur Et si caput eius in bursam tuam habueris non
poteris decipi ab aliquo mercatore Hoc aūt expertum est
a fratribus nostris hodie

¶ Pellicanus est auis satis nota A caldeis Voltri nūcu
patur A grecis vero Iphilati vocatur Huius enim auis
virtus mirabilis ē Si enim eius pulli interficiantur dum
tamen cor ipsorum pullorum non frangatur et de eius san
guine accipiatur et tepid9 in ore pullorum ponatur statim
sumūt vitam sicut prius Si enī suspendatur ad collum ali
cui9 auis semper volabit donec cadet mortua. Et si dexter
eius pes sub fimo calido ponatur post tres menses ex hu/

more et calore quem auis habet generabitur viua/ et mo/
uebit se. Et hoc etiam testatur hermes in libro alchorat et
plinius

¶ Coruus est auis satis nota/ et eius virtus mirabilis vt
refert euax et aaron Si enim oua eius coquātur et iterum
in nide ponantur statim coruus procedit ad mare rubrum
in quadam insula vbi est aldoricus vel alodrius sepultus
et affert lapidem quēdam quo tangit oua sua et statim fiūt
cruda sicut prius erāt. mirabile eñ ē valde oua cocta susci/
tare Si autem lapis iste supponatur in annulo supponen/
do sibi folium lauri ⁊ tangatur vinctus cathenis vel ianua
clausa statim soluetur vinctus et aperitur ianua Et etiam si
lapis iste ponatur in ore dat intellectum omnium auium:
vnus autem lapis est indicus quia in india reperitur secun
dum quosdam et aliqñ in mari rubro / variiqȝ coloris est.
et facit omnes iras obliuisci sicut supra diximus de eodem
lapide.

¶ Miluus est auis satis nota. A caldeis gisitus A grecis
molos dicitur Si caput eius accipiatur ⁊ feratur añ pectus
dat amorem et gratiam omnium hominum et mulierum.
Et si suspendatur ad collum galline nunq̄m cessabit decur
rere donec deponat illud Et si eius sanguine inungatur cri
sta galli de cetero non cantabit. In genibus eius inueni/
tur quidam lapis si inspiciatur subtiliter / qui si ponatur in
cibo duorum inimicorum fient amici et erit optima pax in/
ter eos

¶ Turtur est auis satis nota. Et a caldeis dicitur mulon
A grecis pilax Si cor huius auis feratur in corio lupi num
q̄m de cetero habebit ferens appetitum luxuriādi Et si cor
eius comburatur et supra oua alicuius auis ponatur nun/

q̄m de cetero ex eis potest generari fedus Et si pedes eius suspendantur ad arborem de cetero nõ fructificabit Et si e⁹ sanguis cũ aqua talpe decocte vngatur loc⁹ pilosus et equ⁹ cadent nigri capilli

¶ Talpa est animal satis notum Huius animalis virtus mirabilis est vt refertur a philosophis Si pes eius inuoluatur in folio lauri et ponatur in aure equi / ip̄e fugiet pre magno timore Et si in nido alicuius auis ponatur nunq̄m ex ouis illis exibit fetus Et si talpas fugere volueris pone eam in vlla et sulphur vinum accensum et ibi cõuenient omnes alie talpe / et aqua decoctionis ip̄ius dealbat equũ nigrum.

¶ Merula est auis satis nota / et est eius virtus mirabilis quia si penne ale dextre eius suspẽdantur in medio domus cũ filo rubeo ꝙ nunq̄ fuerit in vsu : nullus poterit dormire in illa domo donec deponatur. Et si cor ei⁹ ponatur sub capite dormientis et ab eo q̄ratur õnia dicet que fecerit alta voce Et iterum si in aqua putei ponatur cũ sanguine vppupe et cõmisceatur . postea vngãtur in̄ tẽpora alic⁹ statim infirmabitur vsq₃ ad mortem

Modus agendi omnium predictorum vt effectus bonus sit : et vtilis ē ꝙ fiat sub planeta beniuolo. vt ioue et venere Et in malo effectu sub planeta maliuolo . vt Saturno et marte Et hoc ē scil₃ diebus eorum et horis suis Si quis aũt hoc recte fecerit ꝓculdubio veritatem et vtilitatem et maximam efficatiam inueniet in predictis / sicut sepius vna cũ nostris fratribus temporib₃ nostris sum expertus et vidi Consideret hic igitur qui pre

dictorum copiam inueniet possidere vel dominum efficatiã et virtutem vtrum se habeant in effectu bono seu sui cõtrario: q bona sub beniuolo planeta experiãtur / et mala sub maliuolo. et inueniet quod dictum est. nam si in suis contrariis fierent vt bonus effectus in signo maliuolo vel ecõtra: impediretur virtus et effectus eius propter suum contrarium et sic bona et vera vilipenderẽtur Videmus enim q plurimos falli incertis ac veris qui si signorum vel tẽporum qualitates agnoscerent et custodirẽt in supradictis voluntatem cõsequerentur et effectum

¶ Videtur dicere Isidorus q dnis rane magne super se portatus ad sonas valde retinet fluxum menstruorum Et in probatione si ligetur ad collum galline non exibit sanguis ex ea vel ex alio aĩmali Item distemperat⁹ cũ aqua ex eo vngatur nõ amplius nascentur inde pili.

¶ Si quis enim cor canis in sinistra parte portauerit omnes canes obmutescent. Si quis oculum dextrum lupi ligauerit in manica dextra. homines neq canes ei nocere poterunt ꝛc.

¶ Et vt omnia que superius dicta sunt et etiam docentur inferius: qui astrorum peritiam non habent ad effectũ sui desiderii facilius possint accommodare Primo notabis q hora sumitur dupliciter videlicet equalis et inequalis Hora equalis est hora horologii que semper equalis existit. Inequalis aũt consideratur secũdum q dies maiorantur vel minorãtur. nã semp astrologi considerant tempus quo sol stat supra horisonta suum. et illud vocant diẽ vel arcuz diurnũ et viceuersa noctẽ Id ãt tẽpus qđ diem appellat in ptes diuidũt xii. equales q̃ sunt hore eiuscemodi diei et qđ quid de die dicitur de nocte opposito modo intelligas Et

vt clarius percipias: ponamus q sol emergat horisontem hora octaua horologii habem⁹ vsq ad occasum sedecim horas horologii quas multiplicemus per quadraginta p ut quadraginta sunt minuta cuiusq bore hrologii 7 habe mus noningenta sexaginta minuta: que diuidamus p duo decim · prout duodecim sunt hore diei applicando cuilibet hore suam portionē· et habebimus tunc octuaginta minu ta hore q̄libet ergo hora talis diei habebit octuaginta mi/ nuta que capient horam vnam et vnum tercium hore ho/ rologii et toto illo tempore cōsiderabitur dominum plane te illius hore quemadmodum infrascripta tabula demon/ strabit Quelibet hora sue noctis non habebit nisi quadra ginta minuta q sic de reliquis suo modo intelligas secūdū videlicet solis ortum supra terram · quia non ea hora q̄ me dia ē inter noctem et diem · dies dicitur · sed dies proprie in telligitur cum sol videri potest· Cū ergo voles cuiusq pla netarum dominium cōsiderare · nam vnaquaq hora qui/ libet planeta suum habet dominiū · horas ip̄as suprascrip to mō considerabis et sic poteris ad finem propositi perue nire Consideratur etiam diei inicium a prima hora prece/ dentis diei post meridiē sic diuidatur dies dominicus in du as partes equales / et sit duodecim horarum · diuide in du as Erit ergo hora decima octaua dimidium diei et prima hora sequens erit inicium diei lune·

¶ De astris et planetis rerum scias q dies dominicus ha bet astrum suum sub sole· Dies lune habet astrum suū sub luna· Dies martis habet astrum suum sub Marte· Dies Mercurii habet astrum suum sub Mercurio · Dies Jo/ uis habet astrum suum sub Joue · Dies veneris habet astrum suum sub Venere · Dies sabbati habet astrum

suum sub Saturno

¶ Nota q̄ omnis actus verus fieri debet sub suo planeta et melius ē si in proprio die illius planete et in ipsius hora propria · vt verbi gratia sub Saturno / vita / edificiū / doctrina / mutatio Sub ioue / honor / optatum diuitie / indumentum Sub marte / bellum / carcer / matrimonium / inimicus Sub sole / spes lucrum fortuna heres Sub venere amicus vel societas via amica peregrinus Sub Mercurio eger amissio debitum timor Sub luna pallacium somnuz mercatum furtum De horis dierum et noctium primo de horis dominice · hora eius prima sol · secūda venus · tercia mercurius · quarta luna · quinta saturnus · sexta iupiter septima mars · octaua sol · nona venus · decima mercurius vndecima luna · duodecima saturnus ·

¶ Noctis vero · prima eius hora iupiter Secūda mars · Tercia sol Quarta venus Quinta mercurius Sexta luna Septima saturnus Octaua iupiter Nona mars Decima sol Undecima venus Duodecima mercurius

¶ Diei Lune prima eius hora luna Scda saturnus Tercia iupiter Quarta mars Quinta sol Sexta venus Septima marcurius Octaua luna Nona saturnus Decima iupiter Undecima mars Duodecima sol ·

¶ Noctis vero prima eius hora venus Scda merturius Tercia luna Quarta saturn⁹ Quinta iupiter Sexta mars Septima sol Octaua venus Nona mercurius Decima luna Undecima saturnus Duodecima iupiter

¶ Diei martis · prima eius hora mars Secūda sol Tercia venus Quarta mercurius Quinta luna Sexta saturnus Septima iupiter Octaua mars Nona sol Decima venus Undecima mercurius Duodecima luna

¶ Noctis vero martis / prima ei⁹ hora Saturnus / secũda Jupiter / tercia mars / quarta sol / quinta venus / sexta mercurius / septima luna · octaua saturnus / nona iupiter decima mars / vndecima sol / duodecima venus

¶ Diei mercurii · prima eius hora mercurius · secũda luna · tercia satutnus · quarta iupiter · quinta mars · sexta sol septima venuc · octaua mercurius · nona luna · decima saturnus · vndecima iupiter · duodecima mars ·

¶ Noctis vero mercurii · prima eius hora sol · secũda venus · tercia mercurius · quarta luna · quinta saturnus · sexta iupiter · septima mars · octaua sol · nona ven⁹ · decima mercurius · vndecima luna · duodecima saturnus

¶ Diei iouis · prima eius hora iupiter · secũda mars · tercia sol · quarta venus · quinta mercurius · sexta luna · septima saturnus · octaua iupiter · nona mars · decima sol · vndecima venus · duodecima mercurius ·

¶ Noctis vero iouis · prima eius hora luna · secũda saturnus · tercia iupiter · quarta mars · quinta sol · sexta ven⁹ septima mercurius · octaua luna · nona saturn⁹ · decima iupiter · vndecima mars · duodecima sol ·

¶ Diei veneris · prima eius hora venus · secũda mercurius · tercia luna · quarta saturn⁹ · quinta iupiter · sexta mars septima sol · octaua venus · nona mercurius · decima luna vndecima saturnus · duodecima iupiter

¶ Noctis vero veneris · prima eius hora mars · secunda sol · tercia venus · quarta mercurius · quinta luna · sexta saturn⁹ · septima iupiter · octaua mars · nona sol · decima venus · vndecima mercurius · duodecima luna

¶ Diei sabbati · prima eius hora saturnus · secũda iupiter · tercia mars · quarta sol · quinta venus · sexta mercurius ·

septima luna · octaua saturn⁹ · nona iupiter · decima mars · vndecima sol · duodecima venus

¶ Noctis vero sabbati · prima eius hora mercurius · secū da luna · tercia saturnus · quarta iupiter · quinta mars · sexta sol · septima venus · octaua mercurius · nona luna · decima saturnus · vndecima iupiter · duodecima mars

¶ Et nota q̄ iupiter et venus boni sunt · saturn⁹ et mars mali · sol vero ⁊ luna mediocres · mercurius aūt cū bonis bonus et cum malis malus

¶ Expliciunt secreta aliqua Alberti magni de colonia super naturis virtutibus ⁊ efficatia herbarum lapidum et animalium quorūdam

¶ Eiusdem Alberti magni de mirabilibus mundi feliciter incipit.

Postq̃ſciuimus q̃ opus ſapientis eſt facere ceſſare mirabilia rerum que apparẽt in cõſpectu hominũ q̃uis varia q̃uis diuerſa et plurimũ admirãda non ceſſam⁹ inquirere ſcripta autorum donec ſufficiẽter appareret magna pars opm mirabiliũ / tãdem ãt occurrit nobis res vltime mirabilitatis et extraneitatis / apparẽtis tñ inſenſibilis omniũ hominũ fere et vulgarũ et ẽ ligatio hominum et ṽtutum ipõꝝ p incãtationes p caracteres per bñficia et ſermones et multa valde vilia q̃ penitus non videntur poſſibilia nec habentia cauſam ſufficientẽ. et cum diu ſollicitauerim animũ ſup hoc inuenimus ſermonẽ probabilem Auicenne ſexto naturaliũ / q̃ dum hominũ aiẽ inesset quedam virtus immutãdi res et q̃ res alie eẽñt obedientes ei qñ ipa fertur in magnũ amoris exceſſuꝫ aut odii aut alicuius talium Cũ igitur anima alic⁹ fertur in grandẽ exceſſum alic⁹ paſſionis inuenitur experimẽto manifeſto q̃ ipa ligat res et alterat ad idem q̃ deſiderat et diu non credidi illud Sꝫ poſtq̃ legi libros nigromãticos et libros imaginum et magicos inueni q̃ affectio aiẽ hõis eſt radix maxima omniũ harum rerum ſeu ꝑpter grãdem affectionẽ alteret ſuum corpus et alia que intendit ſiue ꝑpter dignitatẽ eius obediant ei res alie viliores ſeu cũ tali affectione exterminata cõcurrat hora cõueniens aut ordo celeſtis aut alia virtus que q̃uis faciat illud reputauimus tñ aiãm facere iã publicum et verificatũ ẽ q̃ ligationes hominũ incãtatiões et ꝑmotiones ad iram odiũ amiciciam detrimentũ et gaudium ſunt cõſequẽtes ad grãdes affectiones ⁊ tu vides vul

gus q̄ sm naturā fertur sup res q̄ timet hec ōnia et appetit bn̄dictiones maxime electarū et dignarū psonaꝝ et abhor ret maledictiones et blasphemias vetularū tanq̄ in eis sit v̄tus aut saltem cū eis aliq̄ mali virtus annexa qui ḡ vult scire hui⁹ rei secretū vt opetur illud et dissoluat sciat q̄ p̄t li gare omnis aiā que venit in grādem excessum ꝛ vltima tm̄ illius in tm̄ vt superet eos quos ligat ꝛ debet facere illud il la hora in qua inuadit eū ille excessus et cū illis rebus q̄s si bi tūc dictat aiā ipa em̄ cum sic ē auida rei quā vult opari ar ripit ex se sup horam maiorē et meliorē que ē sup res ma/ gis cōtinētes ad illud ligari āt possunt quicunq; min⁹ sunt inuicem feruidi in amore q̄ sit inuicem ligans eos in odio. Tūc em̄ aiā ligantis non pōt supuincere animū illoꝝ cum fortius trahant in cōtrarium q̄ ipa soluūt ḡ omnia hec illi qui sunt fortiores in cōtrario q̄ fuerit ligans eos / ꝛ hoc in illa hora in qua inuadit ipm̄ appetitus extraneus vt cū il/ lis rebus quas tūc dictat anim⁹ quia sp maior excessus ani moꝝ ligat et prohibet aliū minorem aut soluit. scim⁹ ergo ex hoc q̄ quidā ligari non pn̄t cū sint magis feruidi inuicē q̄ aliquis ꝯ eos. quidā aūt solui nō possunt cū sit eos ligā tis maximus excessus. quidā āt ligātur et soluūtur quia in ueniūtur quidā maximi excessus in ligādo quidā v̄o maxi mi in dissoluendo Et vniuersaliter ille ligat qui auidus ar det. ꝛ ille soluit qui fortius capit et intendit se in illud Fa/ ciunt ergo hoc cū his q̄ sibi dictat animus et tunc illa hora ad illos et tu nota istud ad ōnia maleficia dissoluenda simi liter facienda nullus aūt ē aptus in hoc nisi quē instigat ad hoc faciendū inclinatio naturalis aut aliquid vigens in eo vn̄ sunt magis apti ad hoc q̄ alii Et cum certificatū fuit no bis hoc scimus ex hoc sciām caracterū id ē et sermo ad effica

tiam ad ōnem rem q̄ vult homo et sunt ſm duos modos vno ſcilȝ iam dcō ſcȝ ſm affectionē animi opantis ipſius hore in qua fiunt et ipſius v̄tutis celeſtis q̄ tunc eſt de neceſſitate habent efficatiam ad ſimilitudinem animi et mouēt ad illud quod animus deſiderat ſuum ergo caracter id ē ſermones et ōnia iuuātia opus aiē· ipa que anim⁹ in illa hora q̄ fortius illa appetit dicta fieri ·quicquid āt igitur dictat animus fortiſſime amātis in illa hora de loquelis de caracteris id ē habens efficatiam ad illud / ſimiliter quicquid inſtigat anim⁹ ferociter odientis in illa hora ſiue cū cōſilio ⁊ deliberatione ē habens efficatiam deſtructionis et diſcordie ⁊ acquirit illud ad omnia faciētis ſeu ab hora ſiue a ſigno celeſti illius hore ·quia penitus omnis hora in qua tractatur alicui malum eſt illi mala et nociua / ⁊ q̄ fit in ea fit contra ipm offendit eū et ecōtra in bonis Et tu nota iſtud pro grā di ſecreto omniū que voles agere ⁊ pro te et pro aliis Omnia enim ſup que arripit animus inebriatus / deſtitutio rei ſunt acquirentia ad illud ſcdm deſideria aiē opantis Et ſecūdum hoc ē artificium caracterum / hi ſermonū v̄tuoſum mirabilium / et iſte ē modus in quo inuēta ē efficatia ipoꝝ omniū Mens em̄ affectat grandi d̄ſiderio ſicut arripitur ſuper multiplices ſermones colores et geſtus· et ſic ſuper caracteres et figuras diuiſas·

¶ Vn̄ nec ad idem inueniūtur ſimiles oēs caracteres ſecūdum diuerſam affectionem faciētū eas et ideo parum aut nihil niſi autori earum aut ei qui iam incipit inebriari in illo ac ſi eēt actor illoꝝ ꝓſunt aut ſaltem niſi ſcribatur ſuper eis intentio opatoris ipoꝝ Secūdus vero mod⁹ caracteꝝ et intendens ſecūdum viam naturalē et probabilem et habet quādam ſimilitudinem cū eo / et quod querit opas / vt

si velit amorem facit figuras amplectentes seinuicē immix/
tas aspicientes se / humiliantes se / inuicem applicatas sicut
aiā desiderat res applicari et vniri per amorem Et si desi/
derat odium per eas facit ipās aduertētes seinuicem dispa/
res / dissolutas in cōtrarium trahētes quia sp ipē correspō
det intentioni opantis eas cuius sunt effigies et vestigia a/
nime et sic anima que est magis desiderās rem ipā facit eas
magis efficaces et magis habentes similitudinem eius qd
querit nā scientia est factio caracteris Sunt enī hi male de
articulate / hi vero sunt caracteres bñ cōplete et dearticula
te vñ virtuosiores sunt et magis scientiales atqꝫ rōnales sꝫ
hi caracteres Similiter est opatio in omnibus q̄ desiderat
anima forti desiderio Omnia enī que tunc agit illud inten
dens mouent et efficatiam habent ad id quod aiā deside/
rat Et secūdum hoc verificātur experimenta multa autoꝝ
qui cū audiūtur reputātur incredibilia omnino / cum tñ sci
entia sit certissima qꝫ nulli philosophoꝝ quoꝝ intētio erat
indifferēter ꝓpria laus et bona fama fuit volūtas scribendi
rē tante falsitatis quāte esset illud quod inuenitur in libris
suis si veritatem non haberet quod dicūt potius vitupera
tionem videretur intendere q̄ꝫ bonam famā. Et manifeste
videmus qꝫ nullus etiā ignorās scribit libenter rem mani/
feste falsitatis Et cum ipi eēnt philosophi et grandis inue/
stigationis et nulla necessitas cogeret eos quō scripta pos/
sunt eē ita manifeste falsa vt multis videtur in quoꝝ aiām
non potest cadere In his talibus aliquid virtutis non pt
existere. quia non potentes videre causam negant sensibilē
effectum cū esset materia ad fiendum scꝫ quia videntes effec
tum eēt inquirenda causa Et hoc ē quod mendicaui in diu
sis tractatulis Hii caracteres et sermonū ꝑticulares autēꝫ

caracteres & Hii sermones ad vnūquodq3 fiendū aut destru
endum ex libris diuersis aggregabo inferius / tu vero ex
his habes viam ad totam hanc excogitationem.

P Ostq̄ aūt a philosophis certificatū et demonstra/
stratū ē q̄ vniūse spēs rerum mouēt et inclināt ad
seipās: qm̄ postq̄ in eis virtus actiua rationabi/
lis ē quā agant et moueant tā ad seipās q̄ ad alias ⁊ ignis
mouet ad ignem et aqua ad aquam. Etiam dicit auicenna
q̄ cum aliquis stat in sale diu: fit sal. Et si quid enim stat in
loco fetido hoc etiā fit fetidū Et etiam si aliquid stat cū au/
dace fit audax Et si quid stat cū timido fit etiam timid⁹ Et
si etiam aliquod animal stat cū hōib3 fit humanū et dome
sticum Et generaliter verificatū ē eis rōne et expimento q̄
omnis natura mouet ad suā spēm et fit eoꝝ verificatio no/
ta in qualitatibus p̄mis et similiter in secundis et fuit idē in
tertiis et in omnibus dispōnib3 nihil quod nō moueat ad
seipm̄ secūdum totū posse suū et hoc fuit radix et principiu3
secūdum opm secretoꝝ ⁊ tu nō auertas oculos tue mētis

P Ostq̄ fuit infitū mentibus philosophoꝝ istud et
ipi inuenerūt dispositiones entiū naturaliu3 quia
certe sciuerūt q̄ quibusdā entib3 ē insita grādis ca
liditas / quibusdā grādis frigiditas: quibusdā cū hoc grā/
dis audacia / quibusdā grandis iracūdia / quibusdā gran/
dis timor / quibusdā innata sterilitas / quibusdā innat⁹ ar
dor amoris / quibusdam ē innata aliq̄ alia virtus. aut se/
cūdum totā speciem / sicut leoni est audacia innata et victo
ria / aut secundum indiuiduum sicut meretrici inest audacia
non per speciem humanam sed per indiuiduum. venerunt
ex hoc super grandia mirabilia et super secreta operabilia.
Et qui non intellexerunt mirabilitatem illā et vn̄ possit in

illud neglexerunt et abicerunt omnia in quibus fuit labor et ingenium philosophoꝝ quoꝝ fuit intētio ꝓpria laus in posteris vt falsidica tam grādia traderent in scriptura.

Non ē secretum nec occultū gentibꝫ/ quoniam ōne simile adiuuet et cōfirmet suum simile. diligat ⁊ moueat et amplectatur illud Et mediā iā dixerūt illud et verificauerunt illud ꝑ ꝑte sua ⁊ dixerūt ꝙ epar iu/uat ad epar /⁊ quodlibet mēbrum suum simile. Et alchi/miste sciuerunt illud veritate manifesta .quomō natura si/milis subingreditur et gaudet suo simili illi et cōdolet ⁊ ō/nis scientia iā verificauit illud in suis scibilibus. Et tu nota istud diligēter qm̄ sup hoc videbiˢ grādis mirabilitas opm

Iam ē verificatum et positū in mētibꝫ ōniū ꝙ om nis species naturalis / et ꝙ omnis natura ꝑticula ris vel generalis habet amicitiam et inimicitiam naturalem ad aliquā aliarū Et ōnis species habet aliquid timendū horribile et inimicū et destructiuū. Similiter ali/quid exultans letificans et cōcordās et ꝑ naturam vt ouis lupum .et ipa cognoscit eū non solum viuū ꝫ mortuū / nō solum ꝑ visum ꝫ ꝑ gustum et lepus canem et gatta murem et ōnia quadrupedia timent leonē . et ōnia volatilia timēt aquilam .et ōnia animata timent hoiēm Et est insitū natu re vnicuiqꝫ istud et q̄dam habent istud scdm totā speciē ⁊ se cūdum omne tēpus Et quedā habent istud secūdū indiui/duum solū et secūdum certum tēpus :⁊ omniū ē certificatio ꝙ que odiunt se secūdum vitam ꝙ partes eoꝝ ymo pili ⁊ ō nia odiunt seinuicem postq̄ moriūtur . Vn̄ pellis leonis ō nes pelles ledit et vincit .pellis ouis cōsumitur a pelle lupi et tympanum de pelle lupi facit obmutescere illud de pelle ouis et sic est in omnibus aliis . Et tu nota istud ꝓpter ma

gnitudinem rerũ secretarum que in̄ proueniunt

Et est aptum omnibus q̄ homo est finis omniũ naturalium / ⁊ q̄ omnia naturalia sunt p̱ ip̄m et ip̄e vincit omnia naturalia · et omnia naturalia habent insitam naturalem obedientiã ad ip̄m hominē / ⁊ q̄ homo ē plenus omni mirabilitate eo q̄ in ip̄o sunt oēs conditiones scꝫ distemperata in caliditate et frigiditate temperata in omni eo quod vis et in eo sunt oēs virtutes rerũ et ad humanam naturã fauent / et obediant demones et ip̄o humano corpore op̱antur / omnes secrete artes et etiam cum hoc omne mirabile exit ex ip̄o / sed non habet homo omnia secundum idem tempus sed diuersis tēporibus et in diuersis in diuiduis et in eo inuenitur efficatia omnium rerũ ꝓpocritarum verborum vegetabiliũ Sed que sunt partis ad partē non declarãtur rōne sed experientia q̄ntum aũt ratio poterit videre et cōprehendere notabis Et etiam quãtum p̱ tuam ꝓpriam experientiam experiri poteris · adiũge et intellige hoc quod cōtra hominem ē

Non potest aliquis dicere / q̄ omnis res nō sit plena mirabilitate et nescit que maioris quãdo diligēter certificat / sed vnusquisqꝫ vilipēdit rem de q̄ nihil scit / et res nihil meruit in illo / nam vnaquequꝫ res habet de calido et frigido quod est sibi proprium et ignis non sunt mirabiliora q̄ aque sed sunt diuersa et alteriusmodi ⁊ piperis non sunt mirabiliora q̄ iusquiami sed alia· Et qui credit q̄ mirabilitas rerũ exit a calido et frigigo non potest dicere quin in omni re scit grãde mirabile / cum vnaquequꝫ res habeat de calido et frigido qd̄ sibi cōuenit Et qui credit q̄ mirabilitas rerum sit in stellis et aspectibus in quibꝫ contrahunt res proprietates mirabiles et occultas scire p̄t

ꝙ omnis res habet ꝓpriam figurā celestē sibi cōuenientem ex qua ꝓuenit ei mirabilitas in operando Nā ōne quod inci pit sub determinato ascendente et influentia celesti incipit et cōtrahit nunꝗ propriā efficatiā patiendi et operandi rē mira bilem et qui credit ꝙ mirabilitas rerū exeat per amicitiā et in imicitiam · vt emptio nō pōt etiā denegare Et vniuersali/ ter ſm oēm modū philosophādi res vnaqueqꝫ ē plena mi rabilibus Et postꝙ sciuerūt hoc philosophi inceperūt ex/ periri et educere quid est in rebus

Plato vero dixit in libro tegimenti ꝙ qui non fue rit opifex dyaletice ex qua fit pronus et eleuat⁹ in tellectus agilis et expeditus / et qui erudit⁹ in sci/ entia naturali in qua declarātur mirabilia calida et frigida et in q̄ aperiūtur proprietates cuiuslibet entis in se · Et qui non fuerit doctus in scientia astrologie et in aspectibꝫ et fi/ guris stellarum ex quibus est vnicuiqꝫ eoꝝ que sunt sub li ma virtus et ꝓprietas / et qui non fuerit doctus in scientia nigromācie qua manifestātur substantie immateriales que dispensant et administrant omne qđ est in rebus ex bono et malo non poterit intelligere nec verificare ōnia que philo sophi scripserunt nec poterit certificare omnia q̄ apparebūt sensibus hominū et euadet cū tristicia animi qm̄ in illis re/ bus ē mirabilitas omniū q̄ videtur

Credit purus astrologus ꝙ tota mirabilitas rerū et radix experimentorum et omnium q̄ extāt a re bus quando inuicē cōferūtur essent a figura cele/ sti quam contrahit vnūquodqꝫ hora sue interēptionis et generationis / et verificauit in ōnibus que exptus est inue nitqꝫ / cōcursus rerum ē ſecūdum cursum stellarum et victo ria et gaudium et tristicia pendet exinde et indicatur per illud

⁊ iō iussit omnia fieri certis diebus et incertis horis ⁊ incertis ꝯiunctionibus et separationibus et incertis ascentionibus scꝫ ypocritos sermones preparationes herbarum et nõ potuit eorum ingenium expandi et extendi ad oēs verificationes philosophoꝝ

Redit magna ps philosophoꝝ et medicoꝝ ꝙ tota mirabilitas experimentoꝝ et mirabiliū exiret a rebus naturalibꝫ qñ in lucem cōferūtur ꝑ calidū et frigidū siccum et humidū Et significauerunt has quattuor qualitates et posuerūt ipas radices omniū mirabilium et eoꝝ mixtio exigit ad ōne mirabile vt verificauerūt illud in suis operibus et iusserūt sua experimēta incedere et componi ꝑ istam ⁊ tenere per has res et verificari et cū inuenerunt multa experimenta philosophoꝝ non potuerūt ea verificare ꝑ calidum et frigidum ymo magis ex hoc erat contrariū / accidit ei mirari necessitanter et tristari et negant plerumqꝫ illud / et si videant id

Plato arestoteles et legittimi et oēs qui intenderunt suꝑ vltimū philosophie iā certificauerunt ꝙ mirabilitas exit a rebus scdꝫ modos valde diuersos : plerumqꝫ per ṽtutes celestes impressas : plerūqꝫ ꝑ caliditatem et frigiditatem : plerūqꝫ per ṽtutes demonū ⁊ nigromāticorum : plerūqꝫ per virtutes alias minatas rebus cū suis formis substātialibꝫ : plerūqꝫ per relationē que sunt rerum adinuicem Vñ reddūtur incōprehensibilia rerū mirabilia / sicut dicit autor / plerūqꝫ ꝑ se faciunt vnū / per accidens faciūt cōtrariū : plerūqꝫ directe plerūqꝫ indirecte Merito ergo plato dixit ꝙ qui non fuerit valde sollers in dyaletica et doctus in virtutibus rerum naturaliū · similiter in signis stellarum et nigromāticarum ṽtutum nō videbunt

rōnabilitatem mirabiliū / nec ipe sciet ea et nō cōmunicabit thesaurum philosophoꝝ

SCito igitur ꝙ omnis res habet ex caliditate ⁊ fri gioitate quod suū est ex quo facit rem efficacem ꝑ se et facit rem efficacem aliā per accñs / directe ⁊ in directe / habet vnamquāqꝫ virtutem ex stellis et figurā sue generationis quā agit in moralitate cōstructione et cōueni entia cum aliis et tñ vnaqueqꝫ habet virtutes sibi cōnatas per quas vnaqueqꝫ res ē principium mirabilis effect⁹ Cū ergo hoc ꝙ omnis natura mouet ad suū simile potest ima ginari de mirabilitate effectum quē vis ad ōne opandum / et verificabis omnia que audies et medicinalia et magica ⁊ nigromātica secūdum diuersum moduꝫ tue excogitationis et sollertie et intromittā te supficialiter vt teipm adiuues ⁊ prepares ad recipiendū que dicam aggregata et collecta ex philosophis et diuersis antiquis · habeto ergo istud in mē te tua · ⁊ quātum ē per se res calida adiuuat in passionibus frigiditatis et experimentum in eis Et nō competit calidis nisi ꝑ accidens aut indirecte et cōmuniter · ⁊ semper caue ne quod est per accidens decipiat te in primis qualitatibꝫ quia plerūqꝫ res calida sanat morbos calidos sciꝫ per accñs aut indirecte Si vis igitur experimētari primo decet te scire de rebus vtrum calide aut frigide sint · Et nota totum illud et postꝙ scis istud nota que est dispositio et proprietas ei⁹ na / turalis vtrum ne ē audacia aut timiditas aut decor aut ste / rilitas quia q̄lem habet naturam nunꝙ esse talem assimilat in his quibus associatur · vt leo est animal intimidū et ha / bens audaciam naturalem maxime in frōte et corde Et iō

qui associat sibi oculum leonis aut cor aut pellem que eius est inter duos oculos · vadit audax et intimidus et inducit timiditatem omnibus aliis animalibus ⁊ generaliter enim in leone est virtus dandi audaciam et magnanimitatē Similiter enim in meretrice ē audacia exterminata Et ideo dicunt philosophi ꝙ si quis induat camisiam meretricis publice aut respexerit in speculum / aut secum habuerit in quo ipā speculatur seipām vadit audax et intimidus Similiter in gallo est quedā audacia magna adeo ꝙ dicunt philosophi ꝙ ex eo stupefit leo / et ideo dicunt ꝙ si quis hominuꝫ gesserit secum ipius aliqua : vaditqꝫ audax et intimidus et generaliter omne illud animal quod habet audaciā exterminatam per naturā aut per casum Si enim ex eo construeretur homini dat sibi audaciam Similiter enim si est aliqḋ animal sterile per naturam aut per accidens aliquod eius cōsociatio ad aliquam mouet sterilitatem Et ideo scripserunt philosophi ꝙ nullus a proprietate vł quomodocūqꝫ cum sit omnino sterilis facit viros et mulieres etiā steriles qñ ex eo sociatur aliqua pars mulieris Similiter facit abortiuus et eunuchus quoniam ōnibus his est insita sterilitas et assimilant sibi in hoc hominē qui sibi associat ista intrinseca Similiter qui volunt incitare amorem respiciunt enim quod animaliū maxime diligit · ⁊ maxime in illa hora q̄ magis stimulat̄ in amore quia tūc in eo vigor magis in ꝓmouēdo ad amorē ex illo animali accipiunt ꝑtem in q̄ magis vigent venus et ille appetitus · sicut sunt cor testiculi et matrix et exhibēt ea illi quē volūt intendere · masculus ad feminam exhibet testiculos · mulier vero ad virū exhibet mēstruū ā secūdinā Et quia hyrūdo mltū diligit vt di/

cūt philosophi iō multum eligūt eā philosophi ad excitandum amorē Similiter in hoc genere turtur colūba ꝛ passer maxime qn̄ capiūtur amore siue a venere tūc eīn irrefragabiliter ꝓuocant et inserunt amorē Similiter qn̄ volūt facere loquacem appropinquāt de lingua canis aut de corde Cū aūt volunt facere facūdum aut delectabilem associant ei philomenā et vniu̾saliter quācūqȝ virtutē aut ꝓprietatē naturalem vident in aliquo entium naturaliū scd̄m excessuȝ suspicātur assimilare aut promouere seu inclinare dispositū ad illud ꝓpter quod sciunt firmiter ꝙ potest plus iuuare ꝙ̄ nocere eo ꝙ habet illud insitū a sua natura et omnis ꝟtus mouet ad tale q̄le ē scd̄m posse suū Et sic intelligo eē in rebȝ mirabilibus que audies Et h̄ dictū sit ad introducendū animū tuum.

Dixit autor libri tegimenti ꝙ quedā sunt manifesta sensibȝ quibus nullam scim⁹ rōnem . et q̄dam sunt manifesta rōne in quibus nullum sensum nec sensationem ꝑcipimus Et in primo genere entiū nulli credendum ē nisi experientie / et nō est experienda rō nec negāda experientia Et in scd̄o genere entium nō est expectand⁹ sensus quia sentiri non pōt quedā igitur sola experientia sūt credenda sine rōne cū lateat homines quedā sola rōne cuȝ careant sensibus. Nam ꝙ̄uis manifestā rōnem nesciam⁹ ꝙ magnes trahit ferrum ita tn̄ manifestat illud experientia ꝙ nullus denegare debet Et quēadmodum istud ē mirabile ꝙ sola experientia certificat ita in aliis debet homo extimare nec debet negare quicꝙ̄ mirabilium . ꝙ̄uis rōnem nō habeat sed debet experiri quia cause mirabilium sunt latentes et ex tam diuersis procedentibus ꝙ humanus intellect⁹ secūdum platonem non pōt imitari eas Magnes ergo tra/

bit ferrum Carabe trahit paleam Et quidam alius lapis trahit vitrum / sic in entibus sunt mirabilia declarata phis p experientiam q̃ nullus denegare debet donec experitur il lud scdm modū philosophoꝝ q illud inuenerūt Nā dicūt philosophi ꝙ palma ē arbor et habet masculū et feminam cū ergo femina appropinquatur masculo vides feminā de clinatam ad masculū et mollificātur folia eius et rami et de clināt ad masculū Cū ergo ad palmas vident illud et ligāt funes a masculo ad feminā · reddit ergo erecta sup seipām quasi ademptā sit a masculo p cōmutationez funis virtute masculi · quare ḡ negas ꝙ in hac reliquiarū reruз que suis ꝓprietatibus agunt donec per experientias certificetur tibi certitudo et destruatur falsitas Negociū aūt tuū supra illō quod narrauim⁹ in libris nostris duoꝝ rumor ꝓpolatur in regionibus ⁊ quoꝝ vestigium laudatur apud sapiētes absqз experientia ipius cui⁹ ꝓprietates sumūtur est inuidia et odium ex quo sp ꝓuenit obliquitas intellectus ⁊ iudicii in ore Multi tn̄ antiquorū narrauerūt res mirabiles tn̄ iā receptas apud vulgus et verificatas Et ego narrabo tibi q̃ dam vt tu firmes mentē tuā sup eas et sit parata credulita / ti eoꝝ que rō non pōt cōfirmari scdm sensum :quia p̄dictuз in eis ē adiutoriū Ex eis itaqз est ꝙ filius messie dixit in li bro de animalibз Si induat vestimentū viri mulier feta de inde induat ipm vir prius q̃ꝫ abluat ipз recedit ab eo febris quartana

¶ Et in libro de aiālibus dicitur ꝙ leopdus fugit ex cra / neo hōis et alibi ꝙ si craneū hōis antiqui sepeliatur in tur ri colūbarum aut ponatur in ea habitant et quiescūt colūbe ibi et multiplicātur donec cōstringātur in ea·

¶ Et in libro de Tyriaca galieni ꝙ serpens qui dicitur re

gulus est sub albidus · supra cuius caput sunt tres pili et qñ videt eũ aliquis moritur statim · ⁊ qñ audit eius sibulũ aliquis vel aliquid · moritur

¶ Et omnis bestia que comedit ex eo mortuo etiã moritᷣ Et dixit aristoteles ꝙ vbi fit estas sex mensibus Similiter hymens ẽ fluuius in q̊ inueniũtur vipere quarum proprietas ẽ vt nunq̄ videant qui nõ moriãtur et non faciunt hoc nisi dum viuunt: cũ vero sunt mortue nihil nocent Et ingeniauit arestoteles cũ alexandro vt reciperet speculũ magnũ ⁊ ambularet cũ eo ꝟsus eas · cũ respexerũt seipas in speculo mortue sunt fuit ergo quibusdam incredulus sermo arestotelis Nam Auicenna instans arestoteli · si aliquis vidit eum mortuus ẽ · vñ non ẽ veritas in sermone

¶ Et dixerunt si aliquis acciperet de lacte mulieris lactantis ꝟginem suã q̃ ẽ ab ymatu et ponatur in vitreo vase ⁊ sepeliatur ł suspenda² in turri apud introitũ colũbarum et exitum habitãt et multiplicãᷣ colũbe in ea donec sint innumerabiles

¶ Et dixerũt qñ os hominis mortui suspẽditur in aliquo iuuat a quartana et si suspẽdatur os hominis mortui sup̱ illum qui cõqueritur de ventre suo sanatur

¶ Et dixerunt philosophi si dentes pueri in primis cũ cadunt suspendatur anteq̄ veniũt ad terram et ponatur in lamina argenti et suspendantur sup̱ mulieres prohibent eas impregnare et parere

¶ Et in libro Cleopatre qñ mulier accipit omni mense de vrina mule pondera duo et bibit ip̄am non cõcipit

¶ Et in libro decorationis Accipe quãtitatem fabe de Alchit et infunde ip̄m in vrina mule et da mulieri ad potãduꝫ et ip̄a non cõcipit

¶ Et dixit alexander · qñ accipitur aliquid de vmbilico in/
fantis qñ egreditur et inciditur et ponitur sub lapide ãnuli
de argento aut auro tunc ei qui nescit eum nõ aduenit coli/
ca passio penitus

¶ Et dictũ est si ligetur semen acetose in pãno et suspenda²
sup timpanum sinistrũ · nõ cõcipit donec pmanet sup ipm ꝛ
dixit galienus · ꝙ qñ folia acetose comeduntur soluũt ven/
trem / et qñ bibitur semen ei⁹ soluit ventrẽ / et dicitur ꝙ ra
dix acetose suspensa sup habentem scrophulas iuuat ipm

¶ Et dicunt etiam philosophi quando vis vt redeat be/
stia ad hospicium suũ lene frõtem eius cum sepe squilla / et
tunc redibit·

¶ Et arestotiles dixit in libro de animalibus Si ponat a
liquis ceram cõtritam super cornua vituli vaccarum vadit
cũ eo vbicunqꝫ vult sine labore

¶ Et si inungat aliquis cornua vaccarum cũ cera et oleo ã
pice recedit dolor pedũ eaꝝ · Et si aliquis delinuerit caput
thauri oleo rosarum apostematur caput eius et si liniatur
cũ eo caput vacce moritur / et si aliquis vnxerit linguã boũ
cũ sepo aliquo nõ gustant cibum nec comedũt : sed pri⁹ mo
riũtur fame nisi abstergatur cũ sale et aceto

¶ Et si quis inungit anum galli cũ oleo non calcat galli/
nam nec potest

¶ Et si quis vult vt non vociferat gallus caput eius inun
ge oleo et frõtem·

¶ Et in libro Archigenis dicitur qñ cauilla leporis suspẽ
ditur sup ipm qui patitur colicam · cõfert ei

¶ Et dicit arestotiles qui sedet sup pellem leonis recedunt
ab eo emoroide Et dixerũt philosophi si ãnularem abor/
tim suspendit sup se mulier non concipit mulier donec pma

net super ip̄am. Et qñ bibit mulier vrinā arietū nunq̄ cōci
pit Et qñ bibit sanguinē leporis non cōcipit Et si sterc⁹ le/
poris suspēdatur sup̱ mulierem non concipit donec p̱manet
super ip̄am.

¶ Et origanū mōtanū qñ teritur et puluerisatur super lo
cum fornicarium dimittunt formice locum suum.

¶ Et dixerūt philosophi si suspēdatur caput capre sup̱ illū
qui patitur scrophulas. sanatur p̱ ip̄m.

¶ Et dicitur in libro decoronationis Accipe mirrā et line
pollicem pedis dextri tui cū oleo de palestina tritam Nam
tūc tu cōcubes dū illud p̱manet sup̱ pollicem Et dicitur ibi
q̄ si tu accipis fel hirci et adib ⁊ exficca vtraq̧ et deinde tere
ea et calefac ābo cū puro oleo et line cum eo priapum in cir
cuitu hora coitus et nullū alium expectet nisi solūmō te

¶ Et cū hoc etiā dicūt philosophi Si accipiat mediū pon
dus iii. illius et etiā quinq̧ ex duob₃ testiculis vulpiū ⁊ cū
hoc etiam ex felle galli et p̱misceat vtraq̧ bñ et portare ea
debet secū cōtinue tribus diebus in vulua in die quarta fu/
tuat eā vir eius et impregnabitur a masculo et suspēdatur
cauda adib supra presepe vaccarū aut pecudū nō appropin
quabit lupus donec p̱manebit illic et si multū etiam fame/
at et si suspenditur cauda lupi aut pellis aut caput lupi sup̄
presepe non comedent boues nec bestie aliquid. et si inun/
git se mulier sepe vrina adib nunq̄ cōcipiet

¶ Si em̄ vis vt mulier non corrūpatur nec q̄rat aliquos
viros. accipe priapū lupi et pilos palpebrarū eius et pilos
qui sunt sub barba eius et cōbure illud totū et da ei in potu
ip̄a nesciente et nullū volet nisi te. et dixerūt philosophi qñ
mulier nō vult virum suū tūc em̄ accipiat vir ei⁹ aliquid de
sepo hirco₄ medio₄ inter paruos ⁊ magnos et liniat cum

eo priapum suũ et cöeat ipa enim amabit eum ꝛ non coibit postea cũ aliquibus aliis · et dixerunt philosophi ꝙ testu/ do qñ venatur a serpente comedit origanum et sanatur idő sciunt philosophi ꝙ origanum succubuit cũ veneno · ꝛ dici tur ꝙ mustela qñ venatur a serpente comedit rutam ꝛ sciũt ex hoc ꝙ ruta est cõtrarium veneno serpentum et mus sup/ positus puncture scorpionũ liberat · quia cõtrarius ē ꝛ ni/ hil timens eũ · ꝛ dicũt philosophi ꝙ si quis extraxerit calca neum mulieris mustele ipa existente viua et suspēdatur su/ per mulierem nõ concipit donec maneat sup eam et quãdo remouetur impregnabitur Et inuenerunt philosophi ꝙ si aliqua mulier ē sterilis qñ apponũt rem facientem sterilem mulier fit non sterilis et ecõuerso · ꝛ si accipiãtur duo testicu li mustele et stringãtur et ligentur in crure mulieris et habe at eos secum mulier nõ concipit· Et dicitur ꝙ qñ aspongia ꝓicitur in vino mixto aqua deiñ extrahitur et restringitur et expmitur egreditur aqua ex eo ꝛ remanet vinũ· ꝛ si non ē mixtũ nihil egreditur Et dixit tabariensis ꝙ si suspendat lapis spongie in collo pueri qui tussit tussi vehementi sedat tussis eius Et qñ intromittitur in caput azini aut anũ scara beus sincopisat et non vertitur donec extrahatur ab eo Et si homo comedit lentes et mordeat non sanatur morsus· Et qñ intromittitur in anum arietis altil siue alcit · cadit la na eius Et dicitur ꝙ si ligetur aliquis lapis cum cauda azi ni non ruget neqꝫ raget Et si accipiãtur pili azini qui enim sunt iuxta priapũ suum et dentur alicui in potu triticũ vino cui vis incipit statim pedere·

¶ Et similiter si aliquis acceperit oua formicarum et ꝯtri uerit ea et proiecerit in aquã et dederit ea alicui in potu cui vis statim non cessat pedere Similiter faciũt cum vino

¶ Et dicitur q̄ si feceris annulū ex virga myrti recentis et intromisceas in ip̄m annularem digitū · sedat apostema s̄b ascellis Et in libro arestotelis Radix iusquiami albi quā/do suspēditur sup̄ patientem colicam passionē cōfert ei · Et qn̄ haurat et intrū salsum ponitur in vase et ponitur sup̄ ip̄z acetū bulit fortiter absq̄ igne · Et dicitur in libro hermetis quādo proicitur semē porri super acetum recedit acetositas eius

¶ Et dixit Gelbinus qn̄ accipis albumen oui et alumē et lenis cum eo pannū et ip̄m abluis cū aqua salis et sicca eum p̄hibet ignem cōburere Et dixit alius qn̄ accipitur arseni/cum rubeum et alumen et terūtur et cōficiūtur cū succo sem per viue et felle thauri et linit cū eo hō manus suas deiñ ac cipit ferrum ignitum non cōburit ip̄m Similiter si accipiat ex magra et alumine iameni et talc et aceto forti et altera et cōtriueris ea cōtritione bona et lenis cū ea manus · non le/dit eas ignis Et dixerūt in carabe qn̄ multum teris ip̄m et sufflas ip̄m v̄sus lampadē cuz sufflatorio inflāmatur ex eo ignis magnus et ab eo nihil cōtractū cōburitur Et qn̄ vo/lueris vt qui sunt in palladio videātur nigri / accipe de spu/ma maris et calcanto et p̄misce ea simul deinde humecta cū ea liniciniun et illumina cum eo lampadem·

¶ Quando vis vt qui sunt in pallatio videātur sine capiti bus Accipe sulphur citrinum cū oleo et pone ip̄m in lāpa/de · et illumina cum eo et pone illud in medio hominum et videbis mirum·

¶ Et dixit gelbinus qui posuerūt portulacā sup̄ lectū suū non videbit somnium nec visionem penitus · Et arestote/les dicit q̄ eque qn̄ odorant fumū lampadis extincte abor/tiunt et indignātur Et similiter hoc accidit quibusdā mulie

ribus pregnātibus Et dixit arestoteles · q si quis ingenia
tur camelū coire cū matre sua et ipse presentit illud ipse prose
quitur eū donec interficiat eū Et si ingenietur equū ascēde/
re mrēm snam et pñtiat illud · interficit seipm et necat inten
dens ad hoc Et dicit Tabariensis · si accipiat rafani et con
ficiatur vel accipiatur ex eo pars c⁹ sit magnitudo et suspen
datur supra mulierem post ptum egreditur secūdina Et di
cunt philosophi q si submerges muscas in aquā videntur
mortue et si sepeliātur in cinerem resurgūt iterum Et quā/
do submergis Azoubor moritur et roretur sup ipm acetū
viuificatur Et qñ sepelis scarabeum in rosis moritur Et si
sepelis eū in stercore viuificatur.

¶ Et dixerunt philosophi q qñ penne aquilarū ponūtur
cū pennis aliorum animaliū · cōburunt illas et mortificant
eas · sicut ipse est vincens in vita sua ōnes aues et domināś
penne aquilarum sunt pniciose omnibus pennis

¶ Et dicunt phi q si ponatur in aliquo loco pellis ouis
cū pelle adib · corrodit et cōsumitur Et qui induit pannuꝫ
ex lana ouis quā comedit adib · non cessat ab eo prurit⁹ do
nec induit eum Et si acceperis pilum eque et extenderis ipꝫ
hostium dom⁹ non ingreditur hostiuꝫ illud signifex donec
super eo stat pilus Et si suffumigas domū aut locū pulmo
ne azini inundas eum ab omni serpente et scorpione et sciūt
philosophi ex hoc qd valet in veneno Et dixit thebarien/
sis si lingua vppupe suspēdatur sup patientem obliuionem
reddit eū memorē Et suffumigatio cum pennis ei⁹ expellit
demones et alienatiōes Et in libro de opatre dicit Si mu
lier nō delectatur cū viro suo Accipe medullā lupi de pede
sinistro et porta eā et nullū diliget nisi te Et dicitur qñ acci
pitur coxa strussionis masculi sinistra et bulitur cū oleo/ de

inde liniũtur cũ eo origines pilorꝝ nunq̃ renascũtur Et dix
it architas si accipiatur cor dũ viuit et suspendatur sup pati
entem quartanã eradicat eã / et spoliũ serpentis qñ stringitᷣ
sup ancham mulieris accelerat partũ · sed cũ parit illico re/
moueatᷣ et dẽtes õnium serpentũ qñ eradicas eos dum vi
uit serpens et suspendatur sup quartanarium tollunt ab eo
quartanam / ⁊ si suspendatur serpens sup dolentem denteꝫ
prodest et serpens occurrit pregnanti · abortit / et si occurrit
ei dum parit accelerat ptum · et dicunt si acciperis caninum
dentem cocodrilli ex palato eius superiore sinistro / et sus/
pendis eũ super febricitãtem sanat et non redibit febris ad
ipm vnq̃ et dixerũt q̇ leo terretur ex gallo albo · ⁊ leo ite/
rum timet ignem / et qui inungitur cũ sepo renũ leonis nõ
timet ire inter bestias · ⁊ etiam omnes bestie terrẽtur ex leo
ne · ⁊ qui linit corpꝰ suum cũ stercore leporis terrẽtur ex eo
lupi · ⁊ si territur arsenicũ citrinũ et admiscetur lacti non ca/
dit sup ipm musca q̃ non moriatur · ⁊ si acceperis dextrum
pedẽ testudinis ⁊ suspendis ipm sup dextrũ pedẽ podagrici
cõfert ei Similiter si sinistrũ sinistro · et sic manus eius con
fert manui et digitus cõfert digito Et si accendatᷣ ignis co/
ram emorso ex viridibus lignis ficulnearũ crepitãt testiculi
eꝰ Et in libris hermetis Oculi vrsi ãbo qui ligãtur in pan
no lini sup adiutoriũ sinistrũ remouent quãrtanã Et dr̃ q̇
si lupus videbit hominẽ et ipe nõ videbit lupum stupefit
homo et timet ⁊ raucessit Et ideo si quis gerit oculum lu/
pi iuuat ad victoriam ⁊ audaciam ⁊ depellationẽ ⁊ timo
rem aduersarii · Et dicitᷣ etiã q̇ si fiat annulus ex albis vn
gulis azini qui induit ipm epilenticꝰ non patitᷣ epilẽtiã Et
dixerũt qñ vis ne approximent musce domo tũc pone cõ/
disim ⁊ oppiũ in albedine calcis ⁊ tũc inde albifica domum

tuā ex ea z tunc nō ingredientur alique musce penit⁹ Et qñ vis vt narret tibi mulier tua vel puella tua ōnia q̄ fecit · accipe cor colūbe et caput rane et exsicca vtraq3 et tere et puluerisa super pectus ipius dormientis et ipa narrabit tibi ōnia que ipa fecerit Cū vero euigilauerit exterge et remoue illō a pectore ne alienetur · Et dicunt philosophi q̄ si quis supponit adamātem capiti mulieris dormientis manifestat si ē adultera qm̄ si sic resilit territa a lecto et si nō amplectit̄ maritum suū cū magna dilectione Et dicunt q̄ pellis azini qñ suspenditur sup pueros ꝓhibet eos terreri Et dicit Architas q̄ si capiatur cerumen auris canis sinistre et suspēdatur febrientibus periodice cōfert multū maxime quartane · Et dicūt philosophi q̄ aliqua spēs vel indiuiduum q̄ nūq̄ habuit egritudinem cōfert ōni egritudini et cui nunq̄ affuerit dolor aliquis succurrit et sanat hoiēm ab illo Et si suspenditur spuma maris sup coxam mulieris sinistrā accelerat ꝑtum · Et qñ suffumigatur dom⁹ cū vngula muli sinistra nō remanent in ea musce Et qui suspendit cor vppupe aut oculum aut cerebrum supra se ad collū suū cōfert obliuioni / et subtiliat intellectū hōis ·

¶ Si mulier nō pōt cōcipere / accipe cornu ceruiū pulueriset et misceat cū felle vaccino teneat mulier super se et coeat et statim cōcipiet Sed a cauda equi posita sup hostio nō ꝑmittit intrare sansalas Dens pulli vnius anni posit⁹ in collo infantis facit eos ꝓuocare dētes sine lesione Dens equi positus super caput furentis statim liberat eum

¶ Si mulier non pōt cōcipere detur ei nescienti lac iumēti et ea hora coeat et statim cōcipiet Unguis equi suffumigatus in domo effugat mures Idem fit ex vngula muli · vt tota aqua calida exeat de caldario attramentū id ē terra frā

cisca cum pice proice in aquam et tota exibit·

¶ Ut ignis de aqua exeat ·testam oui accipe et sulphur vi/num tritum impone calcem et daude foramen et mitte in a/quam et incenditur Et dicitur q si ponatur canfora super a/quam accenditur et cōburitur in aqua·

¶ Ut aues manibus cōprehendas · accipe grana queuis in fece vini ꝛ succo cicute valde inbibita et pice ad aues om/nis auis que iā gustat inebriatur et pdit vires

¶ Si qua mulier te ligauit maleficiis ad amorē suū et vis illud dissoluere ·accipe camisiam suā et p capiciū minge fo/ras et p manicam eius dextram :ꝛ non curabis de ea

¶ Ut mulier cū aliquo adulterare nō possit ·incide de ca/pillis eius et puluerem illoꝝ tibi sup veretrū sparge aū tū vnge veretrum cū melle mox coeas cū muliere · ꝛ cum vo/lueris soluere ex tuis capillis fac similiter Et dicunt si aliqs inungatur lacte azine ·cōgregabūtur in eo oēs pulices do/mus Lrās que nō leguntur nisi in nocte · cū felle testudinis scribe aut lacte ficus si ponatur ad ignem ·aut cū aqua ver/mis lucentis de sero

¶ Si accipiātur multa albumina ouorum de gallina post mēsem fiūt vitrū et dura vt lapis et hoc tale fit topacius so/phisticatus si pus cum croco vel terra rubea liniat Simili/ter spuma que inueniť circa testiculos cerui vel equi ł azini fatigati admisceať cū vino et illud vinū detur alicui pota/tioni abhorrebit vinū p mēsem Et si habueris plures an/guillas in vase vini ꝛ dimittāť in illo mori·si qs biberit ex illo abhorrebit vinū p annū et forte sp · Et dr q si accipiať funis aliqua cū quo suspēditur fur ł suspensus ē et aliquātu/lum palee quā turbo venti in aere suspēdit et ponatur in ol/la et misceatur cū aliis ollis illa oēs alias frangit

¶ Item accipe atiquãtulũ p̄dicti funis pone in instrumen to cũ quo mittitur panis in furno qñ ille qui mittere debet in furno mittit et nõ poterit immittere sed extra exiliet

¶ Ut videãtur hoĩes sine capitibus · accipe spoliũ serpen tis et auri pigmentũ et picẽ grecã reuponticũ et cerã noua/ rum apũ et segimen azini et tere õnia ⁊ mitte in rudi olla cũ aqua et facias bulire ad lẽtũ ignẽ et postea dimitte frigescẽ facias cereũ et õnis qui illuminabit' eo videbit' sine capite·

¶ Ut homines videãtur habere quorũlibet aĩãliũ capi/ ta/ accipe sulphur viuum et litargiũ et istis simul pulueri/ satis sparge in lampade oleo plena /habeantq3 candelã de cera virginis que p̄mixta sit cũ fece illius animalis cui⁹ ca/ put vis vt videatur habere tenens cãdelam accensa de lam padis igne /et da vinum bibere cũ valdimonie ⁊ illi qui iñ potabunt videbunt se habere caput aĩãlis

¶ Ut videãtur habere vultum canis Suscipe adipem de aure canis · vnge ex eo paruz de bombicino nouo pone in lãpade noua de viridi vitro et pone lucernã inter hoĩes et c̃ernũt vultum carnis

¶ Ut hoĩes videãt' habere tria capita /accipe de pilis azi ni mortui fac funiculũ et sicca et sume medullã de osse p̄nci/ palis dextri humeri et misce cũ cera virginea et in lune funi culum et pone sup liminaria dom⁹ · ingrediẽtes domũ tria capita habebunt ⁊ qui in domo sũt intrãtib3 azini videbũt·

¶ Si vis vt caput hominis caput azini videatur · tolle de segimine ascelli et vnge hominem in capite·

¶ Si vis vt pullus aut res alia saliat in disco Accipe argẽ ti viui et puluerem calamite et mitte in ampullam vitream sigillatam et illam pone intra rem calidam quia cum sit ar gẽtum viuum calidum mouet se et facit eam saltare

¶ Si vis videre quod alii nequnt tolle fel de masculo cat
to ⁊ adipem galline omnino albe et admisce insimul et ocu
los tuos iniūge et videtur.
¶ Si tu vis intelligere voces auium. tūc associa tecū du/
os socios in quinto kalendas nouēbris. et tūc vade in qō/
dam nemus cū canib; q̄si ad venandum et illā bestiā quam
primo inueneris defer tecū ad domū et p̄para cū corde vul
pis et statim intelliges voces auiū vel bestiaꝝ. Et si tu vis
vt aliquis intelligat oscula eū et intelliget similiter
¶ Si tu vis soluere vincula vade in siluā et ꝓspice vbi pi
ca nidū suum habuerit cū pullis suis et qn̄ eris ibi tūc ascen
de ad arborem et foramen eius circūliga quocūq; vis quia
non videt rē tūc vadit ꝑ quadā herba quā ip̄a ponit sup̱ li/
gaturam predictam et statim rūpitur ip̄a ligatura et cadit il
la herba in terrā sup̱ pannū quē debes posuisse sub arbore
et tu sis p̄ns et accipe
¶ In nido vppupe ē quidam lapis qui ē diuersoꝝ colo/
rum defer tecū ip̄m et eris inuisibilis.
¶ Ut hō semp̱ eunuchus fit. accipe ex v̄miculo qui in esta
te lucet et da ei bibere
¶ Ut mulier cōfiteatur q̄ fecerit ranā aqualē cōprehende
viuam et tolle eius linguā et remitte illam in aquā et pone
illā linguā sup̱ partem cordis femine dormientis que cū in
terrogatur vera dicit.
¶ Si vis aliquē terreri in somno eius capiti eius suppo/
ne pellem simie.
¶ Si vis capere talpā pone in foramine eius cepe vel por
rum aut aleum et statim egredietur sine viribus
¶ Serpens nō accedit ad aleum nec canis gustat aliquid
tinctum cū aleo et si fameat

¶ Suffumigatio quã cum feceris videbũtur õnes in for/ma elephantum qui sunt in domo et equoꝝ magnoꝝ Ac/cipe spẽm que dicit alcachengi et cõtere ipam et ꝯfice ipam cũ aliquãtulo pinguedinis delphini et fac ex eo grana sicut citri deinde fumiga ex eis sup ignẽ stercoris vacce que mul/getur ⁊ non sit in domo loc⁹ ex quo egrediat fum⁹ nisi por/ta et sit lar sub terra deintus nã oẽs qui snnt in mãsione vi/debũtur q̃si ipi sint homines magni in formis equoꝝ ele/phantum et ẽ mirabile valde.

¶ Suffumigatio alia quam facis vides foris et virides ⁊ multiformes et mirabilia infinita que pre multitudine non discernũtur Accipe cymar id ẽ vermilium et lapidem lazuli et pulegium mõtanum et puluerisa totũ et cribella illud et cõfice illud cũ pinguedine delphini vel equi vel elephantis fac grana in modum ciceris et sicca in vmbra ⁊ suffumiga in eo qñ volueris ⁊ fiet quod volueris et fiet quod dictũ est.

¶ Suffumigatio ad videndum in somno qd futurũ est de bono et malo. accipe sanguinẽ azini cõgelatum ⁊ lupi cer/uini pinguedinẽ et storacem aggrega totũ ponderibus eq̃li bus et cõficiantur vt fiant grana et suffumigatur cũ eis do/mus tu'enĩ videbis in somno tuo qui narrabit tibi õnia.

¶ Modus faciendi licininm quod qñ accẽdes videbis ho mines in quacũqꝫ forma volueris. Accipe oclos bubonis et oculos piscis qui dicit affures ⁊ oculos piscis qui dicit li binitis et fel lepoꝝ cõtrita erga ea manibus cõmiscendo et pone ea in vase vitreo cum ergo vis opari accipe adipẽ cu iuscũqꝫ vis bestie ꝙ fiat hoc in forma ei⁹ liquefac eam ⁊ p/misce cũ illa medicina et inunge cũ eo liciniũ quodcũqꝫ vis deinde accende ipm in medio edis videbũtur enĩ homines in forma illius bestie cui⁹ pinguedinẽ accepisti

¶ Licinium aliud vt homines appareant in forma ange/lorum Accipe oculos piscis et oculos filoe id ē frangentis ossa et cōtrita eos manibus malleando et pone eos in va/se vitreo septem dieb; · deinde pone in eis aliquid de oleo et illumina cū eo in lampade viridi et pone ipm corā homi nibus qui sunt in ede ipi em̄ se videbunt in forma angelo⁊ ex igne accenso·

¶ Licinium aliud faciens apparet homines nigrarū facie rum / accipe lampadem nigram et funde super ipam oleu; sambucinū vel argentū viuū et funde in illo oleo vel argen to viuo ex sanguine fleubotomātium ⁊ pone in illo sangui ne sambucinū vel argentum viuū

¶ Aliud licinium fit ex pannis mortui aut ex pānis nigris ⁊ accende ipm in medio edis / nā tu videbis ex hominibus mirabilia qñ videbunt se adinuicem cū illis formis

¶ Lampas mirabilis in qua apparēt res quātitatis terri bilis habens in manu virgam et territat hominē · accipe ra/nam viridem et decolla eam sup pannū exequiarū viridem madefac ipm cū sambucino et pone ipm liciniu; et illumina cū eo in lampade viridi nā tu videbis nigrū stantem inter cuius manus erit lampas et mirabile·

¶ Lampas quā cum aliquis teneat in manu non videt a/liquos eo⁊ qui sunt ibi et qui fuit post ipm videbit totum· accipe piscem qui dicitur delphin / deiñ accipe pannum lini aut funeris sparge sup ipm aliqnid ex ziniar deiñ funda su/per illud ex illa pinguedine liquefacta · deiñ stringe manus super ipm et inuolue pannū et fac ex eo licinium deinde ac/cende ipm in lampade eris viridis et fiet quod tibi dixi

¶ Lampas alia faciens apparere hoīēs in forma feda et terrētur inuicē hoīēs et faciunt ipm fingētes demonem · acci

pe pilos ex cauda canis nigri in quo non sit albedo et aliqd ex pinguedine eius liquefac pinguedinē · deinde accipe pā/num exequiarū ⁊ fac deinde liciniū · deiñ line ipm cū eo qd fecisti et illumina ipm cum lampade viridi cū oleo sambu/cino et accende ipm in domo et non sit ibi liciniū preter ipm et videbis mirabile

¶ Liciniū pulchrū vt dom⁹ videat' tota plena serpentū et ymaginum donec licinium pmaneat accensum Accipe pin/guedinē serpētis nigri et spoliū serpentis nigri et pannum exequiarū ⁊ fac liciniū ex illo panno · deiñ line ipm cum illa pinguedine et pone spoliū serpentis in cōcauitate eius et il lumina cū oleo sambucino in lampade viridi aut nigra

¶ Liciniū qd qñ ē accensuȝ infundit' sup ipm aq̄ inualescit et qñ oleū extingui' /accipe calcē quā nō inuenit aq̄/ ⁊ pmit te eā cū aliq̄li pondē sibi ex cera et medietate e⁹ ex oleo balsa mi et napta citrina cū eq̄li sibi ex sulphure fac liciniū ex ea ⁊ rora sup ipȝ aquā et accēde' ⁊ rora sup ipȝ oleū ⁊ extingue'

¶ Liciniū aliud quod cū accenditur ōnia videntur alba et argentea · accipe lacertam nigrā ⁊ abscinde caudā ei⁹ ⁊ acci/pe illud quod exit quia ē simile argenti viui · deiñ eñ acci/pe liciniū et madefac cū oleo et pone ipm in lampede noua et accende dom⁹ eñ videbi' splēdida et alba velut argentū

¶ Opatio eñ lāpadis ē mirabilis quā cū quis eā in ma/nibus suis tenuerit nō cessat pedere donec dimiserit eā · ac/cipe sanguinem testudinis et exsicca ipm in panno lini et fac ex ipo liciniū ⁊ illuiā ipȝ in lāpade da ipȝ cui vis et dic illuiā nā ipe ñ cessabit pedere donec dimiserit illud ⁊ ē mirabile

¶ Lampas que cū accenditur in loco ranarum nulla enim sonat sed omnes silent donec fuerit accensa · accipe pingue/dinem cocodrilli et cōfice ipm cum cera albificata in sole et

fac ex eo liciniũ et illumina cũ eo in loco vbi sunt rane ⁊ cũ viderint istud statim ões tacebunt

¶ Lampas alia que cũ accenditur vident seinuicẽ astãtes sicut ymagines et lapides / accipe ziniar et tere bñ / ⁊ accipe pannũ funeris et madefac ipm̃ cũ pinguedine piscis aut cum oleo zizanimo puro pone ipm̃ in lampade viridi et pone super ipm̃ ex illo medicamine cõtrito rem ꝑuã et fit mirabile

¶ Liciuium qd̃ qñ accendit̃ nõ cessant saltare et gaudere ⁊ insanire gaudio et maxime mulieres · accipe sanguinẽ leporis et sanguinem cuiusdã auis q̃ dicitur solon / et assimilat̃ turturi et equale medietatis ei⁹ ex sanguine turturis maris infunde ꝙ in eo liciniũ et illumina cũ eo in medio domus in qua eñ sunt cantatrices et puelle et ẽ mirabile et ꝓbatum·

¶ Si vis facere ꝙ in statu hõis appareant pediculi scaturientis vt non possit hõ dormire tunc eñ proice in lecto ei⁹ pond⁹ vncie vnius vel medie aldhachengi · Et si acceperis pilos asturis fiet iñ licinium qd̃ qñ accẽditur · vident seinuicem oẽs infirmos ex vehementia infirmitatis et extenuationis Accipe locustam citrinã et exicca ipam et tere et pone in panno exequiarũ et incende ipm̃ oleo sambucino in quocũqꝫ loco fueris erit quod tibi dixi et mirabile·

¶ Quãdo vis vt tu videaris totus ignitus a capite vsqꝫ ad pedes et non ledaris aliquo mõ · accipe eñ maluauiscũ albũ et cõfice cũ albumine ouoꝝ deiñ line cũ eo corpus tuum et dimitte donec exiccetur deiñ line te cũ alumine et postea eñ puluerisa sup̃ illud sulphur subtile inflãmatur eñ ignis in eo et non ledit et si facis hoc sup̃ palmã poteris tenere ignem sine lesione

¶ Si vis vt res proiciatur in ignẽ et nõ cõburatur · accipe glutem piscis partẽ vnã et aluminis equale illi ꝑmisceatur

totum et funda² sup ipm acetũ vini et cõficiat cũ eo quicqd vis pícere in ignem line cũ hoc linimento nõ cõburetur

¶ Si vis facere cõtrariũ scꝫ ymaginẽ aliquã hõis aut alterius et qñ ponitur in aqua accenditur et si extraxeris extinguetur · accipe calcem nõ extinctam et pmisce eã cũ aliquãtulo cere et oleo sisami et napta id ẽ terra alba et sulphure et fac ex illo imaginẽ · nã qñ tu rorabis aqua accẽdet' ignis·

¶ Si vis facere vt qñ aperis manus tuas sup lampadem extinguatur lumen et qñ daudis eas sup eã accenditur et ñ cessat illud facere · accipe spẽm que dicit' spuma inda tere eã et deinde cõfice eã cũ aqua cãfore et line cũ ea manus tuas deiñ aperi eas in facie lampadis delebitur lumen e⁹ ꝛ daude reaccenditur·

¶ Si vis videre rẽ submersam et pfundã in nocte et non occultetur tibi priusq̃ in die / et leges libros de nocte nigra vnge faciem tuã cũ sanguine vespãlionis et erit quod dico

¶ Si vis albificare aliquid suffumiga illud sulphure

¶ Si vis vt arbor citri piciat oẽs fructus suos et cadant· Accipe · v · ptes sulphuris citrini et · v · nigri et · ii · albi et cinabrium tere õnia et pmisce et suffumiga et cadent omnes fructus et forte sic ẽ in aliis arboribus

¶ Si vis statim interficere serpentẽ · accipe ex aristologia rotũda quãtum vis et tere illam bñ / et accipe ranam silvestrem vel cãpestrem cõtere ipam et cõmisce eã aristologie et pone cum eo aliquid ex incausto et scribe cum eo in carta ã aliquod quod plus amas et proice ad serpentes·

¶ Si vis portare in manu tua ignem vt nõ offendat / accipe calcem dissolutam cũ aqua fabarum calida et aliquãtulum maluauisci ꝛ aliquãtulum magrẽculis pmisce illud bene cũ eo deinde line cũ eo palmã tuam et fac siccari / et pone

in eo ignem non nocet Dicūt philosophi calx tal nō cōbu/
ritur in igne et glutem piscis saluat ab igne et alumē iame/
num et sanguis salamandre et fuligo furni vel lebetis · qū
igitur ex istis ōnibȝ aut quibusdā fit linimentū nō offendit
ignis albumen oui et maluauiscū habent iuuamentū in hꝰ·
¶ Si vis vt tota domus appareat plena serpentibȝ · acci/
pe de pinguedine serpentis et parū salis in ea pone et acci/
pe pānum exequiarū et incide ipm in quattuor frustra ⁊ de
inde pinguedinem in frustra et pone ipam in omni pāno et
sic facies q̈ttuor licinia et accende ea in q̈ttuor angulis do/
mus cū oleo sambucino et in lampade noua et fiet qꝺ dixi
¶ Licinium quod cū accenditur in domo videbis res vo/
lantes virides vt passeres et aues Accipe pānum exequia
rum recentem et pone in eo cerebrum auis et pennas caude
eius inuoluendo fac ex eis licinium et pone in lampade no
ua viridi accende ipam in domo cum oleo oliue ⁊ que res
erunt in domo fient virides valde et videbitur quasi volēt
aues virides et nigre
¶ Ut domꝰ videaꝛ tota viridis ⁊ plena serpētibȝ et yma/
ginibȝ timerosis · accipe cutē serpentis et sanguinē alterius
serpentis masculi et adipē alteriꝰ serpētis aggrega illa tria
et pone ea in pāno exequiarū et accēde ipm in lucerna noua
¶ Si vis facere cādelam vel liciniū q̄ nō accenditur agitaꝛ
et ambulat Accipe cutē lupi ⁊ cutem canis et fac ex vtrisqȝ li
cinium et accende ipm cū oleo oliue ⁊ statim mouebitur
¶ Qū vis accendere lucernā ex qua valde timet eā Accipe
pannum lini valde nouum albū et fac ex eo liciniū et pone
in cauitate eius cutē serpentis et saltem grossum et satia ipȝ
oleo oliue et da cui vis statim cū accenderit ipam trepida/
bit et timebit valde

¶ Dicunt philosophi q̄ sinciput est p̄ma pars capitis ⁊ ex sincipite hominis parū post mortē generatur vermis cūq̄ pretereūt ei dies septem ꝓmes illi fiunt musce / ⁊ post quat tuordecim dies sunt dracones magni quoꝝ vn⁹ si momor derit hoiēm morietur statim q̄ si acceperis ex eo et coxeris illud cum oleo et feceris ex eo candelam in lucerna eris cuꝫ licinio ex pāno exequiarū · videbis ex eo rē magnam et for mas que narrari non possunt cum timore magno

¶ Experimentum mirabile qđ facit hoiēs ire in ignē sine aliqua lesione vel portare ignem vel ferrū ignitū in manu sua / recipe succum bismalue et albumen oui et semen psilii et calcem et puluerisa et cōfice cum illo albumine oui succū rafani cōmisce · ⁊ ex hac em̄ cōfectione illinias corpus tuū ł manū et dimitte siccari et postea iterū illinias · post hoc po teris audaciter sustinere ignem sine nocumento

¶ Si aūt velis vt videatur ardere illud liciniū · asperge de sulphure viuo bn̄ puluerisato et videbi᷑ cōburi cum accen / ditur sulphur et nihil ei nocebit

¶ Si in flāmam cādele quā quis tenet in manu colopho nia vel picem grecam insufflaueris subtilissime tritam mi / rabiliter auget ignem ⁊ vsq̄ ad domū porrigit flammam

¶ Ut ignem illesus portare poteris cū aqua fabarum cali da calx dissoluat et modicum cere rubee de missiua pōt pa / rum maluauisci addicias quibus insimul cōiunctis vel cō / mixtis palmam illinias desiccari p̄mittas / sic enim ignem quolibet illesus portare poteris

¶ Aquam ardentem sic facias / recipe vinū nigrū spissum potens et vetus / ⁊ in vna quarta ipsius distemperabis vi / ue calcis sulphuris viue subtilissime puluerisati tharthari de bono vino et salis cōmunis albi grossi · postea pones in

cucurbita bñ lutata et desup̲ posito alembico distillabis a/
quam ardentem quã seruare debes in vase vitreo

¶ Ignem grecũ sic facias. Recipe sulphur viuũ tartarum sarcocallam picolam salcocium petroleum et oleũ cõmune fac bulire bñ et si ponitur in eo. accenditur siue lignum siue ferrũ et nõ extinguitur nisi vrina aceto vel arena

Am scim⁹ q̄ mirabile ē illud c⁹ causa remouetur a ꝯspectu cõmuniter et p̲seuerat ei⁹ mirabilis do/ natio et non apparet eius cause sufficientis cũ ve/ ro res aut rei causa sufficiens aspicitur nihil mirantur. Est igitur aliquid mirabile quod incõsuetum et rarũ aut nũq̄ visum Vñ nõ solũ ē mirabile quia cã ignoratur sed et ip̄m rarissime ē inuentum cũ hoc em̄ causa ignoratur. Aliquid ē mirabile nõ q̄ incõsuetum sit aut nouum. sed antiqui ad huc eius causam non inuenerũt Et est aliquid mirabile q̄d nec ip̄m incõsuetũ ē sed sepe visum / nec eius causa totaliter ignoratur. sed non apparet q̄ ex ea tãtus effectus possit exi re quãtus apparet vel refertur In primo genere sũt maxiã mirabilia / in secũdo medio mõ / et in tercio maiora.

Am sciuerunt philosophi naturales q̄ ꝯplemen tum effectus cuiuslibet requirit forte agens et bñ dispositum patiens et hoꝝ altero deficiente effec/ tus nõ cõpletur aut debiliter cõpletur posito sufficiente pa/ tiente nihil efficiebatur mirabile in cõspectu hõim quia nul lus miratur visa sufficienti cã Inceperunt ergo ex ingenio et sciã naturali aliter educere mirabilia Et sũt ꝫm duos mo dos vno scꝫ vt nõ cõstituat sufficiens agens posse facere ef/ fectum qui sequit̃ nec ꝑculdubio faceret sed maxima apti/ tudo patientis cõplet effectum agente insufficienti similiter existente Et hoĩes dum solũ mirãtur agens insufficiens et

patiens non aduertũt de necessitate admirantur quia exit a cã que penitus a se illud non debet facere. Aliqñ aũt faciunt ecõtra parant patiens maxime indispositũ scđm agens orte et faciunt adũtere hoiẽs ad patiens tm̃ Et cũ sit insufficiens manifeste non cessant mirari Si tu vis ergo ponere mirabilia coram vulgo noli agere per causas quare vnaqueq₃ appareat sufficiens sed age p̱ vnam insufficientissimã et elige magnã preparationem in alia vt quantum deficit vna a sufficientia tãtum sit aptitudo in alia. quia effectus exibit ⁊ dum facis illos solũ aspicere et cãm illam que nullo mõ illud possit cõplere ẽ mirabile Sed si vis facere q̄ cesset õne mirabile. respice alias causas sc₃ agentem sufficiens etiã patientem qm̃ si vtrũq₃ respicis nõ miraberis quia videbis tãtam aptitudinẽ in vna sufficientia alteri⁹ qđ non facit admirari Qñ em̃ vides q̄ aqua frigida accendit ignem et nõ extinguit ip̃m / si tu respiceres causam agentem mirareris em̃ semp̱. quia non eẽt efficiens cõueniens ad hoc Sed qñ em̃ tu respicis materiã illi⁹ effect⁹ vtputa quia ẽ calx et sulphur qđ est valde inflãmabile ita q̄ nimium agens inflãmat ip̃m tu vides q̄ nihil est mirabile Similiter qñ em̃ res aliqua ñ cõburitur igne / mirabile est qñ vna de causis inspicitur sola Sed qñ scit᷑ natura patientis ã debilitas agẽtis nihil mirũ ¶ Maxima ĝ radix experimento₂ naturaliũ ẽ in hoc scil₃ vt eligant materiã paratissimã ad aliquid et hoc debile agens aut fortissimũ et materiã valde indispositam et faciũt similiter hoiẽs aspicere ad illam causam q̄ non videt᷑ posse illud facere et de illa nihil dicũt Et tu nota istud quia scđm istũ modũ incidit multitudo experimento₂ multo₂ mirabiliũ et de hoc narrabo tibi quedã isto₂ vt cõfirmeris in ꝟtute p̄dicta et scias etiam excogitare ingenia experimẽtorũ

¶ Si eni vis facere carbūculum vel rē lucentē in nocte Re cipe nocticulas lucentes q̄plurimas et ipas contritas pone in ampulla vitrea et claude in fimo calido sepelias z dimit te morari p quindecim dies / postea distallabis ex eis aquā per alembicum quā pone in vase de cristallo aut vitro tan/ tam eni prestat claritatē q in loco obscuro quilibet pōt lege re et scribere Quidam faciunt hanc aquā ex nocticulis felle testitudinis / felle mustele felle furonis et canis aquatici · se peliunt in fimo et distillant ex eis aquam

¶ Aquā ardentem sic facias Recipe serpentinā quā distil/ labis p alembicū velud aqua ardens exibit etiā misce vino aut cui vis et accēditur si appropinq̄s ei cādelam·

¶ Ignis volantis in aere multiplex est cōpositio vn̄ fit de sale petroso et sulphure et oleo lini quibus insimul distem peratis et in canna positis accensus ignis in aere protin⁹ sb limatur Alius āt fit ex sale petroso sulphure viuo / carbo/ nibus vitis aut salicis / quibus insimul mixtis et cōiunctis sed de sulphure ibi vult eē minus / de sale aūt aut colopho nia plus·

¶ Ignis volans Recipe vnā librā sulphuris / libras du as carbonū salicis / libras ex salis petrosi / que tria subtilis simo mō terātur in lapide marmoreo postea aliquid poste rius ad libitū in tunica de papiro volanti vel tonitrnum fa ciente ponatur Tunica ad volandū debet eē lōga gracilis puluere illo optime plena ad faciendū vo tonitruū breuis grossa et semiplena

V Tu aūt qui legeris q̄ superius notata sī vberiorē fructū capias · volumus cōmunē regulā et breuē tradere ad sciendū ortū lune scȝ epactā cui appli cabim⁹ ppetuā rōnē pasce et festo℞ mobiliū q̄ breuius fieri

poterit et clarius exēplis ꝓbando et rōne Poteris etiā in/
telligere locū solis et lune in zodiaco quolibet die que te iu
uabunt Et vt ad rem deueniam⁹ puta scire volo die xx. iu
lii .m. cccc. lxxvii. quota sit dies lune Notabo ꝗ primo e/
pactam quā pͥmo presuppono dicto anno esse xv. iō pono
xv. cui addo dies mensis iulii qui fuerūt xx. et erunt xxxv.
demū numero mēses vsqꝫ ad iuliū incipiendo a martio . et
sunt v. que addo ad xxxv. et sunt q̄draginta et quia dies lu
ne nō excedunt nec cōplent xxx. abiectis ergo xxx. residuuꝫ
teneo / et ē x. qui sunt dies lune Epacta ꝟo tenetur quoli/
bet anno addendo xi. vn̄ si anno pn̄ti habeo xv. sequenti
anno habeo xxvi. et subsequēti anno xxxvii. Et qm̄ p̄dic/
ta epacta nunq̄ꝫ preterit xxx. iō eo anno quo ꝓductum exce
dit xxx. abiectis ꝗ xxx. de xxxvii. residuum teneo quod est
septem et hoc est perpetuum.

¶ Hoc cognito potero semꝑ scire pascā et solēnitates mo
biles . nā pascha cōputatur secūduꝫ cursum lune quia xviii.
die lune martii fuit crucifixio domini / in q̄ vt scit̄ fuit maxi/
ma eclipsis solis / que naturalis eē non potuit quia nunq̄ꝫ
post oppositionem lune naturaliter fit neqꝫ lune an̄ oppo/
sitionem Quare ad tāte rei memoriā et fidei xpristiane ro/
borationem lune motus obseruātur Prima ergo dies do
minica quē sequitur xviii. diem lune martii sꝑ ē pascha iō
si recte numerabis quadragesimā pͥma dies martis lune fe
bruarii erit carnispriuiū / et die sequēti erit prima dies qua
dragesime Septuagesima aūt precedit quadragesimā tri/
bus septimanis integris Et a pascha vsqꝫ ad diem lune ro
gationum sunt quinqꝫ septimane Et a pascha vsqꝫ ad ascē
sionem sunt quadraginta dies Et iterum a pascha vsqꝫ ad
penthecosten sunt dies quinquaginta.

Gratū Ector Fluuiū Fundebat Curus Ron.
Dicta Diuina Dei Cuncta Diana Fui.

Januarius	Februarius	Martius	Aplis	Maius	Juni⁹
aquarius	piscis	aries	taur⁹	gemini	cācer
Julius	August⁹	Septēber	October	Nouēber	Decēber
leo	virgo	libra	scorpio	sagitari⁹	capcorn⁹

¶ In duobꝫ suprascriptis vſibus habes xii. dictiões de seruientes duodecim mēsibus anni. videlꝫ gratū seruit ianuario ector februario et sic de aliis. Similiter vide p̄mas lrās ipsarum dictionū quote sint in ordine alphabeti vt dicendo. a ē p̄ma. b secūda. c tertia. Si ergo cupis scire in q̄t gradibꝫ signi sit sol dicta xx. iulii. accipe lrām illi mensi respondētem et cōpnta quota sit in ordine. vbi grā d respondet iulio q̄ est p̄ma lrā ipsius dictionis dicta ⁊ d est in ordine alphabeti quarta. habet igitur. iiii. adde ei dies mēsis iulii qui sunt xx. et habes xxiiii. quibꝫ adde xiii. ⁊ erūt xxxvii Et quia non pōt excedere: 30. nā 30. sunt gradus signi cuiuslibet abice. 30. ⁊ quod remanet sunt q̄sitū qui sunt. vii. grad⁹ leonis Si āt de luna intelligis / vbi grā scio ꝙ luna die xx. iulii habet dies x. volo scire in q̄ signo ē duplicabo etatem lune q̄ etas supponitur eē. 10. ⁊ habeo xx. cui addo v. et habeo xxv. quod diuido ꝑ v. et v. resultant Incipio ḡ numerare a signo in quo cepit origo lune dato ꝙ fuit leo et quia qd̄ ꝓuenit ex diuisione fuit v. ꝓcedo vsqꝫ ad quintum signum incipiendo a leone qd̄ signū ē sagitarius ⁊ scio ꝙ est in sagittario et in fine eius Sciendū vtiqꝫ ē ꝙ in vno q̄qꝫ signo zodiaci morat̄ luna duobꝫ diebꝫ cū dimidio / nā singulo die ꝑcurrit xii. ex gradibꝫ zodiaci Et si ex diuisione per v. de q̄ supra ii. iii. vel iiii. supessent cuilibet vnitati zodiaci vi. gradus assignabis / vñ si duas habes vnitates scí

as q̄ xii. gradus pertrāsiuit /et si tres eent habes xviii. z sic de aliis Vñ versus Etatē lune duplico p⁹ addito quin/ qꝫ Quinqꝫ dabis signo quo lune incepit origo.

¶ Explicit albertus magn⁹ de mirabilibꝫ mūdi.

¶ Incipit regimē sanitatis p circulum anni valde vtile.

Januarius.

Ni iano daris calidisqꝫ cibis potiaris.
Atqꝫ decens potus post fercula sit tibi notus.
Ledit enim medo tunc potatus vt bñ credo.
Balnea tutius intres .et venam findere cures

Aquarius

Aquarius. calidus .z humidus Bonum
Vngere crura caue cū luna videbit aquosum
Inserere tunc plantas :excelsas erige turres.
Et si carpis iter tunc tardius ad loca transis

Februarius

Nascitur occulta febris februario multa
Potibus et escis :si caute viuere velis.
Tunc caue frigora de pollice funde cruorem
Suge mellis fauum :pectoris qui morbos curabit.

Piscis

Piscis frigidus et humidus Indifferens
Piscis habens lunam noli curare podagram
Carpe viam tutus sit potio modo salubris

Martius

Martius humores gignit variosqꝫ dolores
Sume cibum pure coctura si placet vere
Balnea sunt sana :sed que supflua vena
Vena nec abdenda .nec potio sit tribuenda.

Aries calidus et siccus Bonum | Aries
Nil capiti noceas aries cum luna refulget
De vena minuas et balnea tutius intres
Non tangas aures nec barbam radere debes
Hic probat in vere vires aprilis habere | Aplis
Cũcta renascũtur ·pori tũc aperiũtur
In quo sculpescit corpus ·sanguis quoqꝫ crescit·
Ergo soluatur venter cruorqꝫ minuatur

Thaurus

Thaurus frigidus et siccus Malum·
Arbor plantetur :cum luna thaurus habetur
Non minuas tñ edifices :nec semina sparges
Et medicus caueat cũ ferro tangere collum
Maio secure laxari sit tibi cure | Maius
Scindatur vena sed balnea dãtur amena
Cum calidis rebus sint fercula seu speciebus
Potibus astricta sit saluia cum bñdicta

Gemini

Gemini calidus et humidus Malum
Brachia non minuas cũ lustrat luna gemellos
Unguibus et manibus cũ ferro cura negetur
Nnnq̃ portabis a ꝑmissione petitum
In iunio gentes perturbat medo bibentes | Junius
Atqꝫ nouellarum fuge potus ceruisiarum
Ne noceat colera valet hec refectio vera
Lactuce frondes ede ieiunus bibe fontes
Cãcer frigidus et humidus Indifferens | Cancer
Pectus pulmo iecur ·in cancro non minuatur
Somnia falsa vides ·vtilis sit emptio rerum
Potio sumatur securus perge viator:

Julius

Qui vult solamen iulius hoc probat medicamen.
Venam non scindat . nec ventrem potio ledat
Somnū compescat et balnea cuncta pauescat
Prodest recens vnda allium cū saluia munda

Leo

Leo calidum et siccum Malum
Cor grauat et stomachum cum cernit luna leonem
Non facias vestes nec ad cōuiuia vadas
Et nil ore vomas . nec tunc medicinam sumas

Augustus

Quisquis sub augusto viuat medicamine iusto
Raro dormitet estum coitum quoqꝫ vitet
Balnea non curet . nec multum comestio duret.
Nemo laxari debet vel fleubotimare.

Virgo

Virgo frigidum et siccum Indifferens
Lunam virgo tenens . vxorem ducere noli
Viscera cum costis caueas tractare cruorem.
Semen detur agro dubites intrare carinam

September

Fructus maturi septembris sunt valituri
Et pira cum vino panis cum lacte caprino
Aqua de vrtica tibi potio fertur amica
Tuuc venam pandas . species cū semine mandas

Libra

Libra calidum et humidum Bonum
Libra lunam tenens . nemo genitalia tangat.
Aut renes nates nec iter carpere debes.
Extremam partem libre cum luna tenebit.

October vina prebet cū carne ferina
Nec non aucina caro valet et volucrina
Quāuis sint sana tñ est repletio vana
Quātum vis comede sed non pcordia lede
Scorpio.
Scorpio frigidum et humidū Indifferens.
Scorpius augmentat morbos in parte pudenda
Vulnera non cures caueas ascendere naues
Et si carpis iter: timeas de morte ruinam.
Nouember
Hoc scire tibi datur q reuma nouēbri curatur
Queq nociua vita tua sint preciosa dicta
Balnea cum venere tunc cōstat nullum habere
Potio sit sana atq minutio bona.
Sagittarius.
Sagittarius calidum et siccum Bonum.
Luna nocet femori per ptes motu sagitte
Vngues vel crines poteris prescindere tute
De vena minuas et balnea citius intres.
December.
Sane sunt mēbris res calide mensis decembris
Frigus vitetur capitalis vena scindetur
Lotio sit vana sed vasis potatio cara
Sit tepidus potus. frigore cōtrarie totus
Capricornus
Capricornus frigidum et siccum Malum
Capra nocet genibus ipam cū luna tenebit
Intrat aqua nauta citius curabitur eger
Fundamenta ruūt. modicum tunc durat idipm
¶ Explicit regimen sanitatis p circulū anni valde vtile

¶ Incipiunt questiones naturales philosophorum

¶ Prima questio de bono aere

Primo igitur queritur Utrum aer ē magis necessarius ad vitam q̄ cibus ꝛ videtur q̄ cibus sit Illud ē maxime necessarium corpori quod restaurat deperditū ab eo quod fit mēbrum vel ps mēbri ꝫ cibus ē huiusmodi scd̄m auicennā ergo ꝛc· ¶ In oppositum ē Cōstantinus qui dicit q̄ aer ē corpori magis necessarius hoc ōndendo ratione et signo Rōne sic Uita stat in calore naturali · quia calor naturalis ē principium vite ꝫ qd̄ temperat calorem naturalem et ip̄m in tēperamento cōseruat ē maxime necessarium sed aer attractus p anhelitum ē huiusmodi ergo ꝛc· Signum hui⁹ ē quia si aliquis de nouo extrahatur de carcere p̄mo laborat ad attractionē aeris postea petit potum vel cibum ¶ Ad rationem in oppositum Dicendum q̄ vita cōsistit in duobus · vnū est principium remotum vt restauratio depditi ꝛ cōseruatio mēbrorū Ex quo ad hoc ē maxime necessarium nutrimentū caloris naturalis et illud immediate causatur a q̄litatibꝫ aeris Et iō aer quia immediate respicit vitam ē magis necessari⁹ ad cōseruationem vite·

¶ Secūdo queritur vtrum ad vitam sit magis necessari⁹ cibus vel potus Dicendū q̄ cibus tn̄ plus appetitur potus q̄ cibus Ratio p̄mi ē quia illud ē magis necessariuꝫ quod mēbra restaurat q̄ id quod facit ad delationem cibi per totum corpus Sed cibus ordinatur ad restaurādum mēbra potus vero ad dalationem cibi per corpus ergo ꝛc· q̄ aūt plus et intensius appetitur potus·ratio ē quia potus inten

tionem caloris naturalis mitigat et tēperat et sic est etiā vi-
te magis necessari⁹ q̄ꝫ cibus sicut et aer Duo igitur facit po-
tus ꝑmo quia defert cibum ad mēbra et sic cibus est magis
necessarius q̄ꝫ potus Secūdo quia mitigat calorem natu-
ralem et tēperat et in tēperamento cōseruat et sic magis est
necessarius q̄ꝫ cibus Et iō diutius viuit animal sine cibo q̄ꝫ
sine potu

¶ Tertio q̄ritur vtrum plus noceat corpori malus aer q̄ꝫ
malus cibus Dicendum simpliciter qꝫ malus aer ·quia ma
lus aer pl⁹ nocet cordi quod ē fons caloris et spirituū· Est
tñ distinguendū qꝫ aliquid plus nocet multipliciter Primo
quia immediate attingit mēbrum nobile aliud āt nō sic Se
cūdo quia frequētius immutat cū non possit euitari Ter-
tio quia immediatius attingit Et istis tribus modis plus
nocet malus aer q̄ꝫ malus cibus Attingit em̄ mēbrū nobi
le et frequētius attrahitur et etiam immediatius· Quarto
nocet aliquid plus quia fortiorem facit impressionē Quin
to quia maiorem moram facit et plus adheret mēbris Et
his modis plus nocet malus cibus assumptus q̄ꝫ mal⁹ aer
attractus

¶ Queritur q̄rto · vtrū corp⁹ pl⁹ iuuet somn⁹ q̄ꝫ cibus Di
cendum qꝫ plus grauatur corpus amissione cibi q̄ꝫ somni ⁊
magis necessarius ē cibus q̄ꝫ somnus Et rō est quia somn⁹
nō restaurat deperditū nec remouet actionem caloris natu
ralis ab humido substātiali ad cui⁹ cōsumptionem aduenit
mors qđ facit cibus ergo ē etiam magis necessarius Item
cum sint tres ꝟtutes scꝫ vitalis naturalis animalis Aīālis
non ita ē de eē vite sicut alie due Vñ nutrimentū qđ respō-
det ꝟtuti naturali et vitali ē multis necessarium q̄ꝫ somnus
qui rñdet ꝟtuti aīāli·

¶ Quinto q̄ritur · vtrū aer plus cedat in nutrimētū spiritu um q̄ cibus Dicēdum q̄ p̄mo aliquid ē nutrimētū qđ assi milatꝰ rei nutrite et in ipam cōuertitur et sic subtilissima ps cibi ē nutrimentū spirituū et nō aer Secūdo dicitur aliquid nutrimentū spirituū quia cōfortat eos et tēperat ⁊ hoc dici mus tēperamētū rei quod rē custodit et nutrit vñ ꝓportio nem hꝫ cū nutrimēto Et hoc mō aer nutrit spūs quia recre at eos et in temperamento suo custodit et tm̄ de illo·

Sexto q̄ritur · vtrū ex malo cibo pōt generari bonus chimus Sexta q̄stio Dicēdum ßm Hali sup tegni q̄ ex malo cibo pōt generari bonus sanguis et e/ cōuerso Cuiꝰ rō est quia bonus cibus pōt male digeri ⁊ fit malus chimꝰ Malus āt cibus pōt bñ digeri et cōuerti in bo num humorē Ideo sciendum q̄ in omni cibo etiā in veneno so duplex ē natura Una p quā est importionabilis nature mēbroꝝ et sic malus cibus malū generat humorē · ⁊ hec ē natura ꝓpria mali cibi Alia ē natura per quā cibus natus est ꝓportionari mēbris et eis assimilari · ⁊ sic malus cibus pōt generare bonum humorē Qñ natura fortis ē illā na/ turam que ꝓxima ē huic remouet cibo remotā aūt ducit ad actum et facit de malo bonū Ecōuerso aūt natura exñte de bili illud quod ē bonū in potentia nō pōt ducere in actum et quod ibi de malo est facit ipsam succumbere et fit malus chimus·

¶ Septimo queritur · vtrum simplex cibus aut multiplex sit magis digestibilis Dicendū ßm diasanum vt patet vlti mo saturnalium q̄ simplex Cruditas enim aut venit ex ci/ bi qualitate aut ex multitudine et quātitate Ex sua quideꝫ qualitate in quam cibus cōuertitur si nō sit aptus humori quem corpus obtinuit ex cibi multitudine ad eius digestio –

nem natura non sufficit Quia igitur diuersoꝝ ciboꝝ diuersa natura ē et sunt q̄dam que citius digerūtur quod prius digeritur et in succum ꝯtitur dum alia tardius vertūtur accessit et hoc sepe etiam eructatione sentim⁹ Cū illa que tardius vertūtur velut ligna viridia vrgente igne fumāt ꝛ sic eructationē causant Secūdo quia ex ciborum multiplicitate gula irritatur et plusq̄ necessarium est sumimus quāuis de singulis pauca iō ꝛc· Vn̄ socrates illos cibos dixit esse vitādos qui preter esuriem sitimq̄ʒ sedandā inducāt apparentiam et voluptatem·

¶ Octauo queritur · vtrum post cibum sit statim ambulandum Dicendum q̄ ē duplex motus Quidā ē motus ꝛ labor et talis post cibum non cōpetit Alius mot⁹ ē solum deductio p aulam vel p decliuia arenosa vt dicit ysaac et per istum deprimūtur cibaria ad fundum stomachi vt calor naturalis p̄mo sopit⁹ quodāmō excite² et ille cōpetit p⁹ cibū

¶ Nono queritur · vtrum post cibū statim cōpetit somn⁹· Dicendum q̄ stomacho repleto statim nō cōpetit somnus quia tunc cibaria aduertētur sicut dicit auicenna· sicut panis aduritur in furno nimis calido Cū quia sequūtur reumata et dolores capitis Et iō sanum ē vt ꝓtrahatur somnus quousq̄ʒ descenderit cibus

¶ Decimo queritur · quare in supgredientem horam comedendi deficit appetitus cibi Dicendū q̄ hoc iō quia stomachus esuriēs subtracto cibo malos fumos et humores attrahit ex singulis mēbris et ex illis se reficit et replet' fantastice et iō amplius nō appetit · vn̄ precipit' Rasis in hoc casu vt bibatur haustus aque calide vel tisane et si commode potest fieri ꝓuocetur vomitus

¶ Vndecimo queritur · vtrum corpora sint calidiora an

cibum vel post Dicendū q̄ probabiliter creditur q̄ calor naturalis et qualitatiue et quātitatiue ē maior post cibū q̄ añ Quia dicit galienus libro de summa medicina q̄ calor naturalis augetur tripliciter · aut quātitatiue vt p applicationem vellorꝫ suariorꝫ vel catellorꝫ vel paruulorꝫ ad stomachum Aut qualitatiue vt p medicinam Aut vtroqꝫ mō vt per cibum et sic corpus post cibum ē calidius q̄ ante·

¶ Duodecimo queritur · vtrum ieiuniū plus ledat colericum vel flegmaticum Dicendum ꝭm ypocratem q̄ colericum· cui⁹ rō ē Quia in stomacho colerico ē calor fortior q̄ in flegmatico ergo plus cōsumit et p cōsequens plus appetit Preterea flegma pōt cōuerti in sanguinem colera āt nō ergo flegmaticus habet intra se materiam sanguinis · et iō magis pōt satisfacere appetitui Colericus āt illam materiā intra se nō habꝫ ergo fames ē acerbior in colerico q̄ in flegmatico prout experientia hoc declarat in vtrisqꝫ

¶ Sequitur decimatertia questio·

Ertiodecimo queritur Quare aliqui ardēter appetunt qui etiam modico cibo sedātur Alii vero ecōuerso parum appetunt et cū comedere inceperint fortissime comedunt Dicendum q̄ hoc ē propter stomachi diuersitatem quia in aliquibus stomachus est calidus et paruus et quia calidus multū appetit · quia vero modicus calor resoluit cibum p stomachum et facit fantasticam repletionem et iō parum de cibo illis sufficit In aliis vero ē stomachus magnus et frigidus · propter hoc q̄ stomachus est frigid⁹ parum appetunt et quia magnus diu comedunt et multuꝫ appetunt·

¶ Quartodecimo queritur vtrum habentes fortem calorem diutius tolerent famem q̄ habentes calorem debilem

Dicendum q̄ habentes calorem fortem facilius et diutius pñt ieiunium simpliciter sustinere · quia vt in pluribꝫ tales sunt fortiores · ē tñ distinguendū q̄ in famis molestia duo sunt cōsiderāda scꝫ caloris resolutio et ei⁹ extinctio · et sic minus molestatur calor fortis Secūdo sunt cōsiderāda mala accidentia que sequūtur ex fame et sic plus molestatur calor fortis q̄ꝫ debilis·

¶ Quintodecimo queritur quare habētes poros strictos plus tolerant ieiunium q̄ꝫ habentes poros raros Dicēdū q̄ ē ideo quia per poros raros multum dissoluitur a corpore Sed per poros strictos parum dissoluitur a corpore et iō remanet obiectum appetitus·

¶ Sextodecimo queritur vtrum colera nutriat Dicendū q̄ q̄uis galienus et ysaac dicant q̄ non·quia solus sanguis nutrit Auicenna vero tenet q̄ etiam colera nutriat· vtrūqꝫ tñ sic cōcordo Est enī colera que reponitur in cista fellis et hec non potest nutrire Alia ē colera necessaria simul currēs cum sanguine hec nutrit mēbra colerica sicut sanguis nutrit mēbra sanguinea

Decimoseptimo queritur · vtrū infirmi plus tolerent ieiunium q̄ꝫ sani Dicendum q̄ quidā dicunt q̄ sic quia in infirmo calor naturalis resoluit fumos et plures spūs ex humoribus q̄ꝫ in sano Sed hoc non valet p̄mo quia ex humoribus corruptis non possunt mēbra nutriri nec spūs generari Secūdo quia sic in infirmo sunt plures spūs q̄ꝫ in sano ⁊ quia spūs sunt latores virtutum ergo in infirmo sunt fortiores virtutes q̄ꝫ in sano quod ē falsum ergo et p̄mum Dicēdum igitur q̄ huius q̄ infirmus plus famem toleret q̄ꝫ sanus · triplex ē causa · vna est quia natura intenta ē circa morbum et eius materiam · secūda quia membra sunt infecta a

corrupta materia vn̄ non appetunt · tertia quia ꝟtus infir/
mi est debilis et sopita et iō minus appetit·

¶ Decimooctauo queritur · vtrum ꝟtus stomachi fortis
plus toleret ieiunium q̄ꝫ debilis Dicendū qꝫ virtus stoma
chi fortis plus appetit cibum sed magis sustinere pōt ieiuni
um · debilis vero ecōuerso minus appetit cibum et etiā mi
nus potest sustinere ieiunium·

¶ Decimonono queritur · vtrū qui ꝯsueuit multos cibos
accipere plus sustineat ieiunium q̄ꝫ solitus paruꝫ comedere·
Dicendum qꝫ multū comedere solitus melius sustinet ieiu
nium · quia ꝓpter precedentem repletionem habet paulu/
lum caloris et iō pōt plus ieiunium sustinere· in alio accidit
ecōuerso

¶ Vicesimo queritur vtrum plus molestet ieiunium in tē
pore calido vł frigido Dicenduꝫ qꝫ plus molestat in estate
q̄ꝫ in hyeme · quia in estate plus resoluitur a corpore · vnde
debet multum dari de cibo et multis vicibus Sed in hye/
me cōpetit de cibo satis in vna vice

¶ Vicesimoprimo queritur quare auidiꝰ vorantes citiꝰ
satiantur Dicendū vt in saturnalibus habetur quia auide
vorantes multum aerē cū cibo inferunt ꝑ hyatum ructus ⁊
crebritatem respirādi Igitur vbi aer venas cōpleuerit fasti
dium cibi fit

¶ Vicesimosecūdo queritur · quare calida edulia facilius
cōprimimꝰ ore q̄ꝫ manu sustineamus · Dicendū vt ibidem
patet Quia intestinus calor qui in aluo est multo maior et
vehementior existit / et ideo quicquid calidum accipit sua
magnitudine circumuenit et debilitat Et ideo restat vt quic
quid ori admoueris / non vt quidam faciunt hyatu nouo
spiritu feruori vires ministres Sed paulisper labia compri

mere debes vt maior calor qui de ventre ori opitulatur cō primat minorē calorem. manus āt rem feruidam ferre pos sit nullo ꝓprio iuuato calore ⁊c.

Jcesimo tertio queritur. quare si esuriens bibit famē subleuat Si vero sitiens comedat sitis non sedatur Dicendū vt in saturnalibus. quia liquori nihil of ficit quin sumptus ad omnes ptes corpis perueniat et venas repleat Cibi āt natura ē grossior et in venas cibus non nisi paulatim cōfectus venit. iō sitim quā repperit nō subleuat ymmo quicquid foris humoris nactus ē absorbetur et ido sitis q̄ est humoris penuria exiñ augetur.

¶ Vicesimoquarto q̄ritur. vtrum ieiuni magis sitiunt q̄ esuriunt Dicendum q̄ sic vt ibidē quia calor naturalis con tinue agit in alimentum et fomentū suū cōtinue cōsumēdo ipm Et hec patet in pueris qui in etate infantili multum et magnum cibū ꝓpter caloris vehementiam cōsumūt Vide mus ecōuerso in senibus q̄ faciliter tolerant ieiuniū ꝓpter defectum caloris in eis Jn media āt etate si exercitio calor naturalis excitatus fuerit fortius cibum appetunt vel que runt ꝓpter penuriam caloris Ergo si calor semp in appetē tia est liquor āt ꝓprium alimentū caloris ē. Cum in nobis alimenta ex ieiunio querātur precipue calor suum postulat quo accepto totum corpus recreatur et patientius expectat cibum solidiorem.

¶ Vicesimo quinto q̄ritur. quare maior ē delectatio cum sitis potu extinguit' q̄ cū fames cibo releuat' Dicēdū vt ibi dem. quia potus vtpote magis penetratiu⁹ stomachum ⁊ corp⁹ simul penetrat et omniū ptium facit vnā maximam ⁊ sensibilē delectationē. cibus āt paulatim indigētiam cōsola tur et iō delectatio eius multum diriminitur.

¶ Uicesimosexto queritur · q̃re eadem potio fortior vide tur ieiunio q̄ʒ cibato Dicendū vt ibidē q̄ʒ venas inedia va cuas facit saturitas obstruit Igitur cū potio p̄ inanitionē penitus trāsit ad mixtionem delectationis p̄ vacuum tran siens gustu fortiore sentitur·

¶ Uicesimoseptimo q̄ritur · vtrum sitientibus habentibꝫ stomachum siccum sufficiat paucus potus Dicendum scd̓m galienū et habentes stomachū siccū sunt velociter sitientes et paruus potus sufficit eis Cuius rō dari pōt quia omne mēbrum desiccatum coartatur et minoratur et minoris fit capacitatis · hoc contingit in stomacho sicco et ideo cito ⁊ a pauco potu implet̄ Est igitur in stomacho sitis magna eo q̄ʒ in ipō desiccatur os eius ⁊ iō appetit humectari p̄ potuꝫ et tm̄ paruus potus ei sufficit Quia cū siccum et durum an gustiatur cito repletur potu et a paruo potu sitis eius seda tur vt iam nō sentiat suā inanitionem deinde cito redit

¶ Uicesimooctauo queritur · vtrum stomachus grauet̄ a potu ampliori Dicendū q̄ʒ sic secūdum galienū · Rō istiꝰ patere pōt ex predictis Cū em̄ stomachus siccus ꝓpter sui angustiam paruo potu repleatur si potus multus sit vltra exigentiam capacitatis sue ꝓpter sui abundātiam · vt dicit galienus · multus potus supnatat et fluctuat in ipō·

¶ Uicesimonono queritur q̃re stomachus humidꝰ mul tum ferre possit Dicendū q̄ʒ stomachus humidus cōtrario mō se habet stomacho sicco Est em̄ mollis distēsus ad mo dum vtris remolliti et iō ē maioris capacitatis quia disten ditur ad distensionem assumptoꝝ Et vter mollis maioris capacitatis ē q̄ʒ siccus ita ⁊ stomachus Et quia ē humidus nō habens siccitatem inducentem sitim iō non appetit mul tum potum ʒ multum accipit et nō grauatur sicut siccꝰ · Et

iō daci et anglici prūceni et poloni et similes multū bibunt ꝑpter capacitatem stomachi a mollicie humiditatis In calidis regionibus vt hyspani et similes multū sitiunt et parum sumūt de potu ꝑpter oris stomachi siccitatem · ⁊ ideo in his stomachus ꝑpter siccitatem paruū habet capacitatē

Ricesimo queritur · vtrum sitis aliqñ ꝓueniat ex pte pulmonis Dicendū ɓm galienum ꝙ sic Cuiꝰ rō ē quia qñ pulmo est calidus et siccus tunc appetit irrigari Et ista sitis maxime sedatur per attractionem aeris frigidi et precipue qui est frigidus ⁊ humidus·

¶ Tricesimoprimo q̄ritur quare sitis ꝓueniēs ex pte pulmonis sedatur p attractionem aeris humidi et frigidi sitis aūt stomachi p totū Dicēdum ꝙ duplex ē via vna aeris et dirigitur ad pulmonē ·alia cibi et potus et dirigitur ad stomachum Et iō sitis ꝓueniens ex pte pulmonis sedatᷣ p attractionem aeris frigidi ·que aūt ex pte stomachi p totum·

¶ Tricesimo secūdo queritur · vtrum sitis sit appetitꝰ frigidi et humidi · vel calidi et humidi Dicenduꝫ ꝙ ē duplex appetitus in corpe · vnus respectu cibi vt restaurētur deperdita et hic est respectu calidi et humidi et respectu cuiuslibet nutrientis Alius est frigidi et humidi vt prohibeatur incēsio et inflāmatio caloris naturalis et iste est simpliciter potꝰ et ē potus tm̄ quo raro quis vtitur nisi via medicine

¶ Tricesimotertio queritur vtrū aqua plus sedet sitim q̄ꝫ vinum Dicendum ꝙ vt haberi pōt ex dictis galieni de simplici medicina ·sitis causatur duobꝫ modis · vno modo ex inanitione ·alio mō ex calefactione et desiccatione cordis Illa āt que ex inanitione mēbroꝝ causatᷣ maxime sedatur p vinum quod est cibus et potus / talis em̄ sitis non sedatᷣ nisi p potum qui pōt restaurare deperditum · huiusmodi ē

vinum et ideo vinum maxime illā sitim sedat Illa autem sitis que causatur ex calefactione et exsiccatione cordis ē duplex · quedā enim ex sola caliditate et hec sedatur p frigiduʒ vt acetum vt dicitur ibidem Quedā vero causatur ex siccitate et hec sedatur per humidum Item sitis que causatur ex caliditate ē triplex · quedam enī habet ortum ex stomacho quedam a pulmone · quedā a mēbris remotis · que aūt habet ortum a pulmone sedatur p attractionem aeris frigidi que aūt a stomacho et mēbris vicinis sedatur per aquā frigidam · que autē a dispositione mēbrorum remotorum vt epatis et aliorum sedatur per aquam cui aliquid subtile commiscetur et faciens ipam penetrare cuiusmodi ē acetum · nā aqua in se obtuse actionis ē et ideo necesse est aliquid commisceri ei quod sit subtile in sua actione ideo additur acetū

De nocumentis post cibum

De nocumentis accidentibus post cibum vel potū Primo queritur vñ causatur oxireuma id est acetosa eructatio Ad hoc dicendum scdm galienum vbi supra q acetositas fit a calore dauidicante · dauidicat aūt ꝛ deficit propter frigus Est enī calor principium acetositatis sed non quilibet calor sed calor incipiens digerere et nō potens complere Iste auteʒ defectus inducitur specialiter a frigore impediente ·

Secūdo queritur quare statim post acceptum cibuʒ ista acetositas in stomacho non sentitur Dicendū q cibi in prin principio adhuc sunt in sui natura sicut essent extra ideo de eis non pōt acetositas generari · sed cum iam calor incipit illos digerere sequitur indigestio ꝛ hāc sequitur acetositas et iō non statim sentitur

Tertio queritur · quare ista acetositas plus accidit dor

mentibus q̄ vigilātibus. Dicendū q̄ in somno cibi nō sta tim descendunt in fundum stomachi vbi fit digestio sed re/ manent in ore stomachi qui supnatando ventositatem in/ ducunt Sz in vigilia hō deambulat et sic cibaria cōprimū tur et vsq3 ad fundū stomachi cōpellūtur descendere in quo maxime viget digestio q̄ repugnat cause acetositatis

¶ Quarto q̄ritur. q̄re dulcia secūdum auicennā pl⁹ in sto macho acescunt vt lac et huiusmodi Dicendū q̄ quia lac et sanguis dulcis de facili trāsmutatur et stomachus temptat digerere et trāsmutare et non pōt perficere fiunt acetosa

¶ Quinto queritur. quare vinum maxime acessit in sto/ macho Dicendum q̄ quia vinum et lac de sui natura ferūt maxime ꝓxima acetositati et stomach⁹ reducit illud qd ibi est de potentia ad actum et sic fiunt acetosa.

¶ Sexto q̄ritur quare vinum cum sit calidum non inducit morbos calidos sed frigidos. Dicendū q̄ vinū nō inducit morbū nisi replendo neruos et cerebrū. sed repletiones se quūtur indigestionē et indigestio facit accidere morbos fri gidos iō vinum non habet inducere nisi morbū frigidum.

¶ Septimo queritur. vñ fiant torsiones ventris Dicen/ dum q̄ torsio fit in omnib3 ptibus Sed torsio ē multiplex quedā em̄ ē que prouenit ex ventositate grossa et hec est in fundo stomachi. alia ex humorib3 grossis et viscosis Alia fit ex humoribus colericis et isto mō torsiones a quibuscū q3 partibus incipiūt cōpletionē habent in stomacho vt plu rimū cū stomachus in illa pte sc3 in fundo sit magis sensiti uus nihil āt prohibet hāc torsionem in q̄libet pte intestino rum sentiri.

¶ Octauo q̄ritur vtrum egri comedere debeant sicut fue/ runt soliti sani Dicēdum q̄ cōsuetudo ē altera natura vnde

qui sanus cõsueuit comedere multũ eger nequit sustinere ie iunium ideo debet refici vberius q̃ alius parũ comedẽs dũ ẽ sanus et totiens quotiens cum fuit sanus

¶ Nono q̃ritur vtrum debilibus cõualescentibꝫ plus no/ceat panis aut caro Dicendũ q̃ talibus minus cõuenit pa/nis q̃ caro · vt dicit rasis · quia inter omnia cibaria plus nu trit caro porcina iõ illa caro maxime eis cõpetit cũ sit facilis digestionis

¶ Decimo queritur · vtrũ febricitantibꝫ plus cõpetit caro aut panis Dicendum q̃ duo sunt cõsideranda in regimine febris ꝑ respectũ ad carnes Primũ est facilis digestio et sic plus cõpetunt carnes Secũdum ẽ facilis cõuersio et sic pl⁹ cõpetit panis q̃ carnes quia carnes ꝓpter sui vnctuositatẽ de facili inflãmantur·

¶ Undecimo q̃ritur · vtrũ cũ carnes exhibeãtur cõualescẽ tibus statim vinum debeat exhiberi Dicendũ q̃ in hoc vul gus decipitur Carnes eñi debent prius exhiberi q̃ vinum quia vinum inter õnia facile cõuertitur in sanguinẽ et spiri/tus et calorem naturalem ergo debet tardi⁹ q̃ carnes dari

¶ Duodecimo q̃ritur · vtrũ cõualascens ab egritudine de bet similiter regi ꝑ duos dies sicut in egritudine vł morbo Dicendum q̃ sic ꝓpter tria Primo ꝓpter ꝟtutis debilita tem Secũdo ꝓpter cõsuetudinẽ Tertio ꝓpter discrasiam relictam in corpore ꝑ morbũ Et põt eẽ rõ quia a solito nõ debet fieri mutatio nisi paulatiue ergo cõualescẽs debet idẽ regimen ad tempus sustinere

¶ Tertiodecimo queritur vtrum cõualescentibꝫ valeat ci bus grossus · Dicendum scdm ypocratem q̃ non quia dicit q̃ expedit q̃ cõualescentes nutriãtur ꝑ duos vł ꝑ tres dies eodem regimine quo prius Et est rõ quia ꝑ grossorum re

pletionem subito pmutarētur ·quod eēt malum

¶ Quartodecimo queritur vtrum plus noceat pmutatio que est ab inanitione ad repletionē · vel que fit a repletioē ad inanitionē Dicendū q subita pmutatio ab inatione ad repletionem est magis nociua q̄ mutatio de repletione ad inanitionem scōm auicennā et ypocratem Et est rō quia ex inanitione precedente virtus iacet debilitata calore natura li et spiritibus resolutis ergo non pōt sustinere multitudi/ nem ciborū ergo neq3 subitam pmutationē ad repletionē

¶ Quintodecimo queritur q̄re aliquis cibis malis vt an/ guillis et carnibus vaccinis a febre liberetur Dicendum q plures aliq̄n per huiusmodi cibaria cōtraria liberātur tum ꝓpter nature stimulationem quia natura post huiusmodi cibaria accepta magis ē alleuiata vn̄ volens se exonerare p̄ cipitat se q̄n q3 ad bonum q̄n q3 ad malum ·tum etiam ꝓpt nature cōfortationē quia cōfortatur p cibaria cōsueta ·et iō cum ꝟtus ē fortis per huiusmodi cibaria excitatur et eua/ dit Et si est debilis succūbit et tunc in pluribus suffocatur

¶ Questiones de pane

De pane queritur p̄mo ·quare panis triticeus est magis nutritiuus q̄ ordeaceus Dicendū secūdu3 arestotelem in ꝓbleumatibus · quia moderatam viscosita tem habet ·hoc eñi op3 cibum habere quia op3 cōglutina/ ri et cōsolidari corpori cuius cōglutinationis cā ē viscosum Secūdo quia ē incōmissibilius ꝓpter hoc cōfecte masse nu tribiliores sunt eis que nō cōficiūtur

¶ Secūdo queritur ·quare panes frigidi videntur albio/ res calidis Dicendum vt ibidē ꝓpter eādem causam · Cau sa eñi nigredinis ē aqua ·hec autē vtrisq3 plus inest recenti bus existentibus · antiquis eñi propter continuam exalati

onem minus relinquitur in calidis aũt panibus adhuc in-
est de humido et aqua · in frigidis vero iã egressum est scȝ
cum calido exalans·

¶ Tertio q̃ritur · quare ceteris paribus non salliti panes
ponderosiores sunt sallitis Dicendum vt ibidem quia sal
desiccat vñ et sallita a putrefactione preseruãtur · Cõsumit
enim et desiccatur humidũ a sale in pane et exalat extra ꝓpt
quod veteres panes et frigidi leuiores sunt calidis In nõ
sallitis vero humidi plus existẽs facit eos grauiores q̃ȝ sal
litos

¶ Quarto queritur quare panes triticei non sunt duri cũ
infrigidãtur Dicendũ vt ibidem ꝙ triticũ hȝ in se quẽdam
dulcem et viscosum humorem qui ẽ ip̃ius sicut anima qui
non patitur ip̃m indurari

¶ Quinto queritur quare pasta triticea ꝯfecta fit maior or
deacea vero minor · Dicendum vt ibidem quia farina or-
dei cõfecta et infusa residet humidi cõglutinatione ꝓpter il
lud ꝙ rara est et corticalis Farina vero triticea subleuatur
ꝓpter illud quod multum ẽ densa · densa eñ cõfecta calefi-
unt · calefacta et inspirata subleuãtur·

¶ Sexto q̃ritur · quare pasta tritici ꝯfecta fit alba ordei ve
ro nigra Dicendum vt ibidem ꝓpter duo · primo quia de
siccatur magis quod est superficiale in farina vt in humido
calidum quod facit albedinem · secũdo quia calidum attra
hit humidum in se cum sit magne ꝑtis · triticea aũt calidior
est ordeacea

¶ Septimo q̃ritur quare mel cũ sit glutinatius q̃ȝ aqua fa
rina que conficitur cum melle fragilior est quando coqui-
tur cum ea q̃ȝ que; aqua Dicendum vt ibidem · quia aqua
quidem ab igne conglutinatur et coagulatur · Mel autem

ꝯglutinat quidem et desiccat ꝓpter quod est magis fragile Fragilitas enim a desiccatione fit

¶ Octauo queritur q̄re panis factus ex granis nouis pe/ior est q̄ factus ex antiquis Dicendū q̄ in granis nouis est multa humiditas viscosa et aquosa et illaudabil' in sua nouitate Et ideo panis iñ factus nō est ita bonus sicut panis factus ex antiquis ¶ Questiones de vino.

Consequēter videndū ē de vino de q̄ p̄mo querit' Utrū expediat semel inebriari vino in mense vt etiā dicit auicenna in canti. et rasis in almāsoris. Dicēdum ꝫm ꝯmentatorē sup cantica auicenne q̄ assensus in ebrietatem semel in mēse ē erroneus Q̄m licet vinū ꝫm galienum sit vnum ex magis cōuenientibus calori naturali et sit respectu eius in gradu in quo ē oleum ad lumen et ad ignem. Tñ sicut multum et supfluum oleū extinguit ignem et lumen Sic multum vinū calorē naturalē Et iō si ip̄m vinū sit limphatum ē ex magis cōuenientibꝫ calori naturali Nichilominus ē ex magis nocētibꝫ calori aiāli et sensibili ꝛ organis eius et cerebro et neruis Et ꝓpter hoc vt dicit Galienus Aqua multis est vtilior vino eis scꝫ qui naturaliter habent debiles neruos

¶ Secūdo q̄ritur. q̄re bibētes vinū limphatū magis patiantur crapulam q̄ bibentes vinū purū Dicendū ꝫm aristotelem in tertia p̄te ꝓbleumatum. q̄ h' triplex est cā prima quia tēperatum ꝓpter subtilitatem plura ingreditur loca et angustiora. intēperatum vero minus quia difficili' educibile. scd̄a quia minus bibunt de intemperato ꝓpter illud quia nō possunt et de temperato magis. tertia quia intēperatum existens calidius simul digerit reliqua. vinū vero limphatum a cōtrario

¶ Tertio q̄ritur quare de vino intēperato magis dolet ca put q̄ de temperato Dicendum vt ibidem · quia intēpera/ tum grossum existit in poros circa caput non incidit poten/ tia ipsius odor et caliditas · tēperatum aūt mixtū aqua sub tili ingreditur ipsa

¶ Quarto q̄ritur · quare vinū tēperatū magis facit vome re q̄ intemperatū Dicendū vt ibidē · quia fastidiosum est· vnū limphatum supnatabile ē · tale aūt est vomitiuum·

¶ Quinto q̄ritur · quare pueri calidi existentes non sunt a matores vini Senes āt et viri fortes calidi existentes ama tores sūt vini Dicendū quia viri sunt calidi et sicci pueri ve/ ro calidi ⁊ humidi · vini āt potus ē desiderium humidi hu miditas āt ppria iexūs pueris a potu phibet et siccitas in existens senibus et viris fortibus ad potum puocat

¶ Sexto q̄ritur · cur vinum defecatum fortius ē virib⁹ ꝫ minus durabile Dicendū ſm macrobium quarto saturna lium quia nullo firmamēto innixū est vndiqꝫ ad noxam ex positum ē Fex āt vino sustinendo et alendo et viribꝫ suffe/ rendis quasi radix est·

¶ Septimo q̄ritur quare vinū immoderate sumptū gene ret morbos calidos et frigidos Dicendū ſcdm cōstantinuꝫ ⁊ galienū q̄ licet vinū sit calidū inducit tn̄ morbos frigidos Est tn̄ sciendum q̄ in vino sunt due opationes · pma est ca lefacere et sic plus inducit morbū calidū q̄ frigidū · secunda ē cerebrū replere et neruos imbibere Et sic cū a vino fumi euaporent frigidi inducit remollitionē repletionē et indige stionem et sic causat morbos frigidos·

¶ Octauo q̄ritur quis humor plus a vino generet · vtrū sanguis vel flegma Dicendū q̄ quia vinū inducit morbos frigidos vt prius visum ē plus generat humores flegma/

ticos q̄ alios Et est rō quia cum multū recipitur de vino non digeritur plenarie et sic cum omnis cibus indigestus in humorem flegmaticum cōuertatur a vino plus flegma generaliter q̄ alius humor Sed si vinum moderate sumitur plus humor sanguineus de ipo generatur

¶ Nono queritur vtrum vinum noceat cerebro Dicendū s̄m ysaac q̄ sic · quia galienus etiam dicit q̄ vinum ledit cerebrum et cōfortat stomachū Licet ergo vinum in p̄mo sui aduentu calefaciat quia tñ multum est vaporabile · sic cerebro nocet maxime replendo et neruos imbibendo·

¶ Decimo queritur quare vinum forte nocet cerebro ⁊ cōfert stomacho vinū āt debile ecōuerso Dicendū quia stomachus debet digerere et quia digestio fit p̄ calorem vinū forte adiuuat ip̄m in hac opatione · sed debile deficit Sȝ quanto vinum ē fortius tāto plures ab eo vapores ad cerebruȝ eleuātur · et sic quāto fortius tāto plus nocet cerebro·

¶ Undecimo q̄ritur q̄re vsus vini inducit oxireuma plus in stomacho q̄ aqua Dicendū q̄ nō fit oxireuma in stomacho nisi digestio ē inchoata et vinum excitat calorē naturalem ad digerendum et ē facilis digestionis sicut et lac Jdō sicut extra sunt apta ad acetositatē similiter in stomacho faciliter acescunt·

¶ Duodecimo queritur · vtrū vinū cōfortet calorem naturalem plus q̄ cibus Dicendum scd̄m ysaac q̄ sic · et ē ratio quia facilius et velocius cōuertitur in calorem naturalē ip̄ȝ cōfortando q̄ cibus Sed cibus iā cōuersus plus restaurat deperditum et diutius cōfortat et cōseruat

¶ Ultimo queritur vtrū si vinum dādum sit infirmis plꝰ expediat vinū nouū q̄ vetus Dicēdum q̄ licet vulgus faciat oppositū et erret · salubrius tñ ē infirmis nouū q̄ vetꝰ

Et rō est quia vinum quātomagis ē nouum tāto minus in flatiuum ē ergo plus eis cōpetunt ꝙ antiquū

¶ De carnibus·

Ostea de carnibus ē videndum Et primo querit quare carnes validiores citius digerātur Dicen/dum sicut in saturnalibus ꝙ in homine calor naturalis est fortis qui resistentem materiā fortiter inuadit vt vnita ⁊ cō sumit Leuem vero ac teneram petit et citius in cinerem ꝙ succum cōuertit Sicut enī fortia ligna in carbonum frustra vertūtur · palee vero si in ignem ceciderint vix ex eis restat cinerē videre Sic potentior mola ampliora grana cōfrin/git et minora integra transmittit Uentus etiam minimus abietes et quercus euellit caminos vero faciliter non fran/git · Sic calor naturalis fortia digerit carnes vero teneras qñq͡ꝫ pertrāsit

¶ Secūdo q̄ritur · quare triture carniū sunt indigestibilio res Dicendum vt ibidem ꝙ leuitas quā tritura prestat fa/cit ꝙ innatet cibo humido quē in medio ventris inuenerit nec adheserit cuti stomachi · sicut ptꝫ quia ip̄m tritū mox in aquam ꝓiectum natat vñ in stomacho tardius coquitur

¶ Tertio q̄ritur · vtrū carnes asse vel elixe sunt humidio/res Dicendū ꝺm arestotelem q̄rto metheoroꝝ ꝙ asse In assis enim per calorem ignis partes exteriores crustātur ⁊ pori ꝑ cōsequēs claudūtur vt interior humor nō valeat ex sudare In elixis vero pori exteriores ꝑ calidum ⁊ humi/dum aque remolliūtur et aperiūtur vt vlterius humidū ex cuset Et iō carnes asse exterius vidētur sicciores · interius vero sunt humidiores · carnes vero elixe ecōuerso·

¶ Quarto queritur quare lumen lunare plus putrefacit carnes aiālium occisoruꝫ ꝙ sol· Dicendum ꝙ sicut videtur

ꝙ nulla putredo fit nisi calor et humor cōueniūt Secūdū
aūt putredo nihil aliud ē ꝙ defluctio quedam latens soli/
ditatē carnis in humorem cōuertens Calor si temperatus
sit et modicus nutrit humores Si nimius exsiccat et exte/
nuat · ergo de talibus carnibus sol vt calidior totū humi/
dum extrahit et eas exsiccat Lunare vero lumen in quo nō
manifestus ē calor sed occultus tepore aucto humore putre
facit maxime Quia nescio que proprietas est lunaris lumi
nis ꝙ humectat corpora et velut occulto rore madefacit·
Cui adiunctus color lunaris putrefacit carnem cui diutine
fuerit infusus·

¶ De ouis

Restat nunc aliqua in sequēti capitulo de ouis in/
quirere Et primo q̄ritur vtrum vitellus vł albu
men sit calidius Dicendum ꝙ inter oēs humores sanguis
ē calidior caliditate tēperata Quod ergo propinquius est
sanguini ē calidius · vitellus ē hmōi Preterea epar est ca/
lidius mamillis et sanguis lacte ʒ vitellus se habet vt san
guis in epate respectu albuminis ergo ꝛc̄·
¶ Secūdo queritur · quare vitellus in aqua positus des/
cendit · albumen vero supnatat Dicendū ꝙ albumen oui ē
multū viscosum et adherens illi cui adiūgitur· ideo ꝓpter
viscositatem in aqua supnatat· vitellus vero ꝓpter eꝰ den
sitatem descendit
¶ Tertio queritur quare oua iu auibus sunt maioris q̄ꝑ/
titatis et pauciora q̄ꝑ in piscibus Dicendū ꝙ magnitudo in
cōtinuo fit a forti calore · sed multitudo in discreto est ex p/
te materie· quia materia est principium diuisionis Et quia
volatilia plus habent de calore q̄ꝑ pisces iō oua magna ha
bent in cōtinuo et pauca in discreto · etcōuerso est in piscibus

¶ Quarto queritur quare in auibus oua sunt dure teste· in piscibus vero mollis Dicendum q pisces effundūt oua sua in loco humido idō non indigent dura testa· sed volatilia in loco duro et solido reponūt sua oua vt in terra· idō dura testa indigent ꝓpter prohibitionem cōtrarii et nociui do nec fetus ꝑueniat ad ꝑfectam formationē

¶ Quinto queritur quare oua in volatilibus sunt diuersi coloris in piscibus vero non Dicendū q quia in volatilibꝫ ē calor fortis qui pōt separare ea que sunt diuerse nature vt vitellum ab albumine In piscibus āt est calor debilis idō non pōt separare·

¶ Sexto q̄ritur quare in piscibus sunt oua rotunda · et in volatilibus oblonge figure Dicendū q calor mouet a centro et maxime ad figuram piramidalem quod pꝫ in flāmula ignis que tendit in conum et si lata sit in basi Et idō quia calor fortior est in volatilibus q̄ in piscibus ·oua volatilis sunt oblonga ·piscis rotūda quia calor debilis dispergitur in girum

¶ Septimo q̄ritur quid rūpat testam in exclusione pulli Dicendum q illius assignatur duplex rō · vna ē quia testa in cubatione cōtinua mollitur et subtiliatur ·sicut fit in aceto si sit in illo per nouem dies Alia ē ex ꝑte rūpentis · quia qn̄ deficit nutrimentum pullo requirit plus de nutrimento et sic perforat testam vt nutrimentum acquirat

¶ Octauo queritur · quare vitellus oui in pleno lumine ouati sordes lauat a pannis Dicendum q huiꝰ cā est ·quia gutta saginata in medio preuiaqꝫ generatione exn̄s calorēꝫ penetrātem et diuidentem maculas ex multo lumine lune tunc humidum mouente concipit quod in alio tempore facere nequit·

¶ Nono queritur · quare quedam oua in igne strepūt · quedam non Dicendum q illa strepunt in quibus ē magna vētositas a quibus cum testa finditur violenter exit ventositas cū magno impetu et strepitu Et hoc contingit qn̄ calor exterior ē fortis Vn̄ si ouū volatilis ponatur in medio ignis cito rūpitur testa et cū violentia et strepitu exit ventositas quod tñ non cōtingeret si ignis eēt minor Sed in ouis piscium maior ē ventositas pportionaliter · iō multū strepunt in igne vt ptz in allece

¶ De piscibus

Jā nūc alique questiūcule subiūgūtur de piscibus Et pmo querit Vtrum pisces comedant pullos pprios Dicendum q sic / tum quia sunt gulosi ppter frigiditatem stomachi · tum quia habent sensus obtusos ⁊ iō non discernunt pullos suos inter alienos et sunt auide gulositatis · et iō indifferēter transglutiūt pullos suos et alienos

¶ Secūdo queritur vtrum pisces masticent cibum Dicēdum q nō pmo quia si masticarent supflue ingrederetur aqua et faceret ad suffocationem et subuersionē ipoꝝ Secūdo quia sunt aīālia gulosa et auide rapiunt et nutrimentū suum indiuisum trāsglutiunt·

¶ Tertio queritur quare pluuia cōuenit piscibus et nocet auibus Dicēdum q piscibus maxime cōuenit aqua dulcis quia solum dulce nutrit · vnde pisces nutriūtur aqua commixta cū luto et argilla Aues vero viuunt in aere et volando querunt victum suum Penne aūt alarum earum a pluuia conglutinātur et sic impediuntur in volando Vel etiā potest dici q pluuia abundans nocet vtrisq3 quia incurrūt opilationes nutritiuorum membrorum propter dulcedinē

talis aque Quia dulcia secundum galienum opilant mem/
bra nutritiua

¶ Quarto queritur quare oua piscium in igne plus strepunt quam alia Dicendum quod quando ignis ita fortis est quod plus resoluit quam consumit tunc scindountur et rumpuntur oua in igne. vt etiam in castaneis patet. quando vero ignis est temperatus quod tantum consu/mit quantum resoluit tunc non scinduntur nec rumpuntur Et oua piscium faciunt strepitum propter ventositatem inclusam que exi/ens per foramen paruum facit sonum

¶ De leguminibus

Est hec etiam aliquid de leguminibus adiicien/dum est Et primo queritur. quare secundum galienum podagra maxime accidit comedentibus legumina Di/cendum quod quia sunt dura et ventosa et non facile digeruntur ideo propter indigestionem maxime conuertuntur ad flegma vnde precipue generatur flegma ex quo prouenit podagra licet per accidens.

¶ Secundo queritur quare fabe cum sint ventose per decoctionem suam ventositatem non amittant sicut ordeum Dicendum quod hoc est quia fabe de sui natura plus habent ventositatis quam orde/um Aut quia fabe grosse sunt substantie et compacte ordeum autem non Et ideo facilius ab eo remouetur ventositas quam a fa bis Unde dicit ysaac secundum galienum fabis coctis ven/tositatem auferre non possumus sed per fortem decoctionem minuimus

¶ Tertio queritur vtrum lentes condite cum aceto possint da ri in acutis Dicendum quod auicenna sentit quod sic Galienus ve/ro quod non Dicendum ergo quod lentes condite cum aceto in fe bre cum apostemate nullo modo conueniunt. quia mea/tus exasperant et restringunt et sic loquitur galienus. Sed

lentes condite in aceto ex cõtrarietate cõpetunt in febre sine apostemare et sic loquitur auicenna

De oleribus

Sequitur de oleribus vbi pmo querit quare caulis soluit ebrietatem Dicendũ sm arestotelem tertia parte pbleumatũ · quia succum dulcem facit et purgatiuam habet vtutem · vñ et medici in ipo clisterisant ventrem · vñ accidit ebriis ipo vtentibus euellere humida que sunt in ipis vinosa indigesta Ipo vero in superiori vẽtre derelicto incipit infrigidari corpus · infrigidato aũt humida subtilia cõuenit ferri in vesicam Quare vtrisqz humidis expulsis per corpus infrigidatum merito sine crapula fiet

Secũdo queritur quare portulaca soluit cõgelationem dentium Dicendũ sm arestotelem ibidẽ secũda pte · Quia humiditas portulace ingrediens sua viscositate extrahit acutum quod ẽ causa cõgelationis · similiter lac liquefaciens extrahit acuitatem ·

Tertio queritur quare allia ꝛ cepe quãto in sicciori plãtantur meliora fiunt · alibi vero deteriora Dicendũ vt ibidem pma parte Quia õnia talia sunt maxime humiditate plena bñ aũt tẽperata fiunt hoc mõ plantata et qnia minus putresiunt quare desiccãtur anteq̃ plãtentur ·

Quarto q̃ritur quare magis fetent allia vetera q̃ noua Dicendũ vt ibidem quia iuuenibꝫ multũ humidũ admixtum et extraneum aufert potentiam eoꝝ Qñ aũt maturantur segregato illo proprium habent odorem hic aũt naturaliter est acutus · similiter et alii fructus virides existentes aquosiores sunt

Quinto queritur quare ruta fetidos sudores facit Di/

cendum vt ibidem · quia in quorum odore est grauitas ꝛ acuitas hec cõmixta superfluis humiditatibus malum faciunt odorem Et ideo etiam vrina comedentium alliũ etiaꝫ fetet

¶ Sexto queritur · quare origanũ immissum musto dulce vinum facit Dicendum vt ibidem · quia aufert ea per q̃ austeritas fit · aqueam et ficulentam recipiens siccitatẽ in seipꝫ sicut si in sole ponãtur vue multo tẽpore · sol aufert aqueuꝫ humorem et reliqnũ digerit · idem facit origanũ calidum ꝛ siccum

¶ De fructibus

Einde de fructibus est aliquid subnectendũ Et pmo queritur cur comedentes ficus molles et dulces ledũtur in dentibus Dicẽdum ſm arestotelem xix· parte probleumatum · ꝙ propter viscositatem que aduenit linguis interdum per dentes et quia sunt molles putrefactionem faciunt velociter sicut calida excessiua · fortassis autem propter masticationem et earum duriciem dolent dẽtes velociter

¶ Secũdo queritur · quare comestio ficuũ generat pediculos Dicendum ꝙ quia fic⁹ sunt cito putribiles et corruptibiles habent ꝓprietatem educendi humores corruptos ad superficiem cutis et ex talibus humoribus pediculi generãtur · vñ dicit auicenna ꝙ ficus valent ad generandũ bonum colorem quia sanguinẽ educunt ad superficiem cutis ꝛ ita emendant colorem

¶ Tertio queritur · quare dulcibus fructibus satiamur citius q̃ꝫ acetosis Dicendum vt ibidem quia indigentia ẽ qñ amplius non habemus nutrimentum aut modicum Acetosa autem modicum nutrimentum habent superfluitatem autem multam merito ergo talia plus appetimus comede

re et non replemur ex eis scdm desiderium Dulcia vero oi/
nino sunt nutrimentum et a paruis talibus quis plus acci/
pit nutrimentum et non amplius pot comedere Ideo citi⁹
dulcibus satiamur.

¶ Quarto qritur quare vinu bibitum post putridos fruc/
tus amarum videtur Dicendum vt ibide. quia amaritudi
nem habet putredo talis qd igitur remanet in lingua mix/
tum potui et diffusum amarum facit potum.

¶ Quinto queritur cur post stiptica vt glades et hmoi vi
num videtur dulcius et potus Dicendu3 quia stipticis lin/
gua preparatur et pori aperiutur vt dulce magis transeat.
Etem res que tingutur pter hac causam pmo stipticis in
fundutur vt magis recipiant tinctura

¶ Sexto queritur quare pira secudum dyascoridem ieiu
nis sunt nociua Diceodum scdm ysaac de dietis libro secudo
q dyascorides intendit si pira sumatur a ieiunis sine necessi
tate sed secudum appetitu solu ad saturitatem sumatur pre
cipue si pontica sunt quia tunc colericam generant passione3
duram et incurabilem et ieiuni plus q saturi comedut Sa
turis at salubriora sunt ad stomachi percussionem et expul
sionem cotentiue vtutis inferioz Stiptica vero sunt subti
liora et temperatiora et magis nutriunt.

¶ De sale

Ue ratio diuersorum effectuum qui in sale repe/
riutur Dicendum bm albertu3 sup matr. cap. v.
Salis natura ex aqua generatur cum terra Quia ex quar
to metheoroz one quod liqtur frigido humido de genere
terre e quatum ad materiam Sic omne quod liquatur ca/
lido sicco de genere est aque sicut omnia genera metalloru
Terra aut mutatur in sal qn a feculentia lota est in humido

⁊ comburente calido ficco post eam coagulante exficcata ⁊ ideo sal terre ficcum ē per calidum in humido aquoso com/ bustum et iō vicinus est sapori amaro · quia amaritudo ei⁹ resultat agente calido comburente in terrestri ficco· Ex tali igitur natura ex calido est amarū et ficcū · et ex amaro mor tificatiuum est vermium et ex ficco exficcatiuum humidi pu trescentis · et sic impedit putrefactionem et per consequens impedit fetorem· Et quia inducit ficcitatem et humidi de/ structionem et intentionem ideo generationem impedit et terre fecūditatem · et quia acumen habet a calore adurente ideo acuit id cui ꝑmiscetur Et quia ficcitatem habet amarā ideo abhominabilem habet saporem et ꝓuocat sitim prop ter ficcitatem ꝓpter acumen tamen dissolutiuum est Et con mixtum saporibus aliis facit eos penetrare in lingua / et sic odit sapores alios Adhuc habet naturam que videtur mi rabilis quia per similitudinem quā habet extrahit aliquā do sal Et ideo pisces salsi et caro multum salsa posita in a/ qua recenti salsa efficiūtur minus salsa et citius extrahit sal ꝙ per aquam dulcem·

¶ Ultimo queritur quare sal proiectum in igne crepitat· Dicendum secūdum eūdem super q̄rto metheororū quia sal habet in terreo cōbusto admixtionem humoris · ideo ꝓ iectus sup ignem crepitat Quare sal preseruat a corruptio ne· vide supra Caro

¶ De melle·

Consequēter aliquid de melle dicendū est Utrum mel recens melius sit vetusto · Dicendum vt in sa turnalib ꝫ · ꝙ secus est de melle et de vino quia mel recentis simū / vinū vero vetustissimū est melius · Et ratio est quia vini natura est humida mellis arida Cui⁹ signū est in medi

cina Quia q̄ humectanda sunt vino fouentur que siccanda sunt melle detergūtur Ideo longinquitate tēporis in ambobus aliquid cōsumitur de vtroqꝫ et fit vinum meracius et mel aridius Et ita mel succo ꝓuatur.

¶ Queritur secūdo. quare si mel in vini vase ponatur feces ipius vini sursum eleuat cū tamē ꝑ appositionē quorū cūqꝫ aliorꝫ fex tanq̄ grauior locum inferiorem teneat Dicendum vt ibidē dicitur. quia fecis materia que vt spissa et terrena ceteris humoribus pondere prestat melle vincitur Mel enim grauitate naturali deorsum ad fundū decidit et fecem vt leuiorem sursum pellit

¶ De oleo

Equitur de oleo Et primo q̄ritur Quare oleum in supremo. vinū in medio. mel in ꝑmo meliꝰ reputatur Dicendum vt ibidem dicitur quia mel quod optimū est / reliquo ponderosiꝰ est In vase ergo mellis quod in ꝑmo est melius ē In vase vero vini pars inferior a mixtione vini non turbulenta Sed deterior est pars summa aeri vicina corrumpitur enim eius admixtione Vñ agricole non contenti tecto dolia cooperiunt et defodiunt et ab extrinsecis muniunt remouentes a vino quantū possunt aeris contagionem a quo manifeste sic leditur q̄ in vase pleno vix conseruetur Et ideo vinum in medio vasis aeri minus propinquū est et ab vtraqꝫ noxa remotiꝰ et īdo meliꝰ reputat᷑.

¶ Secūdo queritur. q̄re oleum in vase semipleno diu tentū emendatur Dicendum vt ibidem dicitur q̄ aer intrat in vacuū et superfluū humorem exsiccat oleum siccatū illo humore qui in eo latuit absterso acquirit nouam suauitatem saporis

¶ Tertio queritur quare oleum cōgelatur · vinum raro· Dicendum vt ibidem in oleo causa cōgelationis ē quia le/nigatius et spissus ē faciliora ad coeundū videntur que le/nigatiora sunt et densiora Uino āt nō contingit tāta molli cieu et ē multo oleo liquidius ergo ꝛc· Quare acetum cum sit frigidissimū non cōgeletur cū tamen frigidiora gelu faci/lius cogātur Dicendum vt ibidē · quia acetum ē liquidius inter ceteros humores et tāto acerbius nec sic acute tristifi/cum exemplo marine aque · ipa quoqꝫ amaritudine sua re spersa nunq̄ꝑ gelu cōtrahit ·

¶ Cur piper et sinape si apposita fuerint cuti exterius vul nerent et loca perforent Comesta vero stomacho minimā inferunt lesionem Dicendū vt ibidem dicitur qꝫ spēs acres superficiem cui superponūtur exulcerant quia integra vir/tute sua sine alterius rei admixtione vertūtur ad noxā Sꝫ si in ventrem recipiātur soluitur eoꝝ vis ventralis humo/ris alluuione vt prius ꝯtantur in succum calore vētris · q̄ꝑ integra possint nocere

¶ Expliciunt questiones naturales philosophorum·

Leaf k6 (blank) missing

54 (blank) missing

